

Bemærkninger

ved

Lovgivningen om Bands Afledning og Afbenyttelse, med Forslag til Forandringer i og Tillæg til Samme.

Af Kammerherre Wichfeld til Stamhuset Engestofte.

Fra det Dieblif af, at Mennesket begynder at færdes med Jordens Dyrkning, og drage sig dens Frembringelser til Nytte, bemærker han, at Vandet er en væsentlig Betingelse for, at denne hans Færd skal lykkes, for, at disse Frugter kunne fremstaae — uden Vand intet Planteliv. Snart mærker han imidlertid ogsaa, at Vandet paa forskjellig Wiis træder ham imøde, ofte som Ven, ofte som Fjende. Foruden at Vandet nemlig i Almindelighed er nødvendigt for Plantelivet, gives der visse nyttige og uundværlige Plantearter, som, for ret at trives, begjære det i Overflod; saaledes af Sædearterne: Risen, og af de Plantearter, der ere af særlig Vigtighed for den danske Landmand: Græsserne, der klæde hans Enge, Mosserne o. fl., der danne Løvemoserne, og endelig, skjøndt af underordnet Vigtighed, enkelte til Industrien hørende Buskarter som Vibier o. desl. Selv hos de almindelige Kornsorter vilde, naar disse dyrkes paa lette sandede Jorder, en tilført Vandmasse til visse Tider kunne være meget gavnlig; dyrker Landmanden derimod Strækninger, hvor Jordsmønnets Bestaaffenhed ikke tillader Vandet at synke ned til dybere Lag, gjennem hvilke det kan finde Udvei, og som derhos have en saa

lidet hældende Overflade, at Vandet ikke langs ad denne kan glide ned til lavere liggende Steder, da føler han sig høist besværet af den overflødige Vandmængde, hans Virksomhed hæmmes til Tider hvor den var høist nødvendig, den fremspirende Sæd standser i sin Væxt, sygner, døer mangengang aldeles bort, og er den end stundom modnet under gunstigere Forhold, kan Høsten ved pludseligt indtræffende Regnskyl gaae deelviis eller ganske tabt.

Saa meget om Vandets Indflydelse paa Landmandens Færd og Interesser; men ogsaa med Andres Birken og Vel staaer det i Forbindelse; det stillestaaende som det rindende Vand skjuler Fisken i sit Skjød, det afgiver bekvemme Veie for Transport af Mennesker og Varer, det afgiver, især som rindende, en fortrinlig og billig Kraft til Anvendelse ved industrielle Anlæg.

Hvorledes behandler nu Mennesket i en fremskridende Culturstilstand disse Forhold? Svaret synes let: den, der trænger til Vand til sit Jordbrug, indleder det fra høiere liggende Steder; den, der lider af for megen Fugtighed, bortskaffer denne ved Afgravning, Fisteren fister, den Industrielle bruger Vandet til sine Anlæg, den, der har Varer at bortføre, benytter Vandveien til Transporten.

Dog, denne Løsningens Lethed er kun tilsyneladende; mod ethvert af disse Foretagender sætter Naturen Hindringer, som den Enkelte ofte ikke formaaer at overvinde, og mangfoldige Gange fremstaaer Modstand af Andres Interesse, Brangvillighed og Ukyndighed, hvilke den første Foretager deels er for svag til at overvinde, deels, som Part i Sagen, er uberettiget til ved sin Afgjørelse at fjerne.

Vi ville nærmere belyse dette. Den, der vil befrie større Strækninger for overflødig Vand, som og den, der vil benytte Søer eller Bække til Vandingsanlæg, maa først nøie kjende Egnens Hæld, og det, hvor store Anlæg tilsigtes, ofte i en viid Udstrækning; til disse foreløbige Undersøgelser kræves større Indsigt og større Omkostninger, end hos den Enkelte kan forudsættes. En nødvendig Betingelse for Vandets Indledning

paa det Terrain, der skal vandes, er sædvanligviis Opdæmninger, som ofte kunne være meget befoftelige, og ofte kan det være nødvendigt at støtte disse til Naboen's Jord, hvilket i naturlig Tilstand ikke kan ske uden hans Samtykke. Har endelig Een indledet Bandet paa sin Jord, paaftaae nedensfor liggende, at deres Ret er krænkert, at den Overfte har tilegnet fig Vand, der tilkom dem. Vil paa den anden Side en Mand afgrave sin Jord, da maa han føre Bandet til et lavere liggende Sted, men den lavere liggende finder fig befværet ved denne Tilstrømning, og nægter at modtage den; eller: det afgravede Vand kan ikke komme bort uden at gennemfære en Vei, hvilken Gjennemfæring kan forvolde stor Befoftning; den der raader for Veien forbyder Overfæringen, eller nægter at tage Deel i Befoftningen. Hvortil griber her den, der lider Skade af Bandet? — Flere Sammenfød opftaae: Vandingsanlæg kunne medføre for megen Fugtighed for tilfødende Bløieland; Udtøringsanlæg kunne borttage den nødvendige Væde fra tilfødende Enge og Tørvemofer; endelig kunne Fifferie, Vandtransport og industrielle Anlæg lide, snart ved Opdæmninger, snart ved Bortledning eller Formindfelfe af Vand.

Hvem ordner da disse Forhold, og hvorledes fkeer det? Svar: Staten maa ordne dem ad Lovgivningens og Administrationens Vei. Men foruden i faadan Maade at ftaae den Enfekte bi, har Staten langt almindeligere og hoiere Hensyn at varetage: den skal fremme det Heles Vel; og hvor Landbruget og de ovenberørte Næringsveie, ere det store Antals væsentlige Erhvervs-grene, er det Statens Pligt fom det er dens Fordeel, at give disse al den Opmuntring og Befkyttelfe, fom fornuftigviis kan ydes — faa vidt mueligt at bortrybde alle de Hindringer, der ftille fig mod deres Fremme.

Vi ville nu underføge hvad der hidtil hos os gjælder i de ovenberørte Diemed og Retninger, og derhos efter Gyne paa-vife, hvad der af det Gjældende mueligt kunde ønskes ophævet og forandret, samt tillige prøve at fremsætte, hvad der antages yderligere at kunne bidrage til disse vigtige Sagers Fremgang.

De nu gjældende Hovedbestemmelser angaaende Bands Afledning og Afbenyttelse findes som bekjendt i Anordng. af 29 Juli 1846 og Lov af 16 Marts 1851. Anordningen forkynder strax i sin Indledning med Hensyn til Afbenyttelsen, at Lovgiveren vil samle nærmere Erfaring i denne Henseende, og indskrænker sig derfor i denne Retning til, at anbefale alle i Sagen Interesserede mindeligt Forslig, samt til at paalægge vedkommende Autoriteter at see Sagen ordnet ad Overenskomstens Vel. Draining var paa den Tid Anordn. udkom kun lidet bekjendt her i Landet; Anordn. nævner den aldeles ikke, men giver kun i 2 Afd. 3 Afs. nogle faa Bestemmelser om, hvorledes der skal forholdes, naar nye Bandlednings-Anlæg ansees fornødne. I Hovedsagen indskrænker den sig altsaa egentlig til at fastsætte det Fornødne med Hensyn til Ordningen af Aflednings-Bandløb under Forhold som de, der i Almindelighed fandt Sted i Landet paa den Tid, Anordningen udkom. Vi ville nu see, hvad den i saa Henseende bestemmer.

Som Indledning fastsætter den to Hovedregler i § 2 og 3; med Hensyn til Vedligeholdelsen af de Bandløb, der ere Gjenstand for den — at enhver Vedkommende, som hidtil, er berettiget til at fordre, at de gamle Bandløb bevares og holdes oprensede til deres rette Dybde og Brede; med Hensyn til Benyttelsen, — at Enhver er berettiget til at benytte det Band, der flyder igjennem eller forbi hans Jorder, forsaavidt saadan Benyttelse kan bestaae, deels med Andres lige Afgang til Benyttelsen af Bandet udfor deres Grund, deels med lovligen erhvervede Rettigheder, samt forsaavidt der fra det Offentliges Side Intet derimod findes at erindre. Bandløbene inddeles derefter i de større eller Hovedvandløbene, hvorved i Særdeleshed forstaaes Aaer og Vandledninger, som bortføre Bandet fra Søer eller store Eng- og Mosestrækninger, samt i det Hele saadanne, der ere af Vigtighed for et større District, og mindre Bandløb, hvorved forstaaes alle andre Bække, Rønder og Grøfter som i Almindelighed, fordi de vedkomme Flere, henhøre under Anordningen. Bestemmelserne angaaende de større Bandløb indeholdes derpaa i 2 Afd. 1ste Afsn.

Dette Afsnit kan maaskee ikke rose sig af den venligste Modtagelse, da den udkom; dertil greb den alt for meget ind i gammel Vane og Norden; men af Frugterne skal man Træet kjende og disse ere formeentlig ret tilfredsstillende. Saaledes, for at tage Exemplet fra Laaland-Falster, den af Landets Provindser, der saavel paa Grund af Overfladens som af Jordbundens Bestaaffenhed, hidtil vistnok leed meest af skadeligt Vand, da er der optaget 72 Vandløb blandt, de større — 55 paa Laaland, 17 paa Falster — for hvilke der, tildeels efter afholdte Landvæsenkommisjoner, nu er udstædt Regulativer, med Undtagelse af 12, som dog ogsaa formenes tilendebragte jensest i næste Aar. Ved en saadan ret Efterkommen af Loven er skadeligt Vand bortskaffet i en meget glædelig Grad, mangfoldige Agre ere derved blevne forbedrede, mangfoldige først derved gjort tilgængelige for Ploven. Man tør vel altsaa deraf slutte, at dette Afsnit har gjort samme Nytte i de andre Provindser, og følgerig ikke have nogen Grund til at foreslaae det forandret i det Hele. Med enkelte Puncter deri kunde dette derimod vel være Tilfældet. Saaledes har vel § 17 — „Som almindelig Regel for Deeltagelse saavel i den første Oprensning og Regulering som i den fremtidige Vedligeholdelse af de omhandlede Vandløb fastsættes, at samme skal paahvile den, der ved Undersøgelsen befindes at have Nytte af disse, altsaa i passende Forhold ikke alene dem, hvis Jorder støde til de Søer, eller dem der ere lodtagne i de Enge og Moser, hvorfra Vøbene have deres Oprindelse, og overhovedet Enhver, der, selv uden at hans Jorder støde til Vandløbene, dog har Nytte og Interesse af deres Vedligeholdelse“ — saaledes har vel, gjentage vi, denne Paragraf vaft og vækker mueligt endnu Misshag, da det kunde synes vanskeligt for vedkommende Autoritet at udfinde den rette Maalestof for Fordelingen af disse Byrder, ligesom det under alle Omstændigheder bliver end vanskeligere, at gjøre Participanterne Rigtigheden af Repartitionen indlysende. Man kunde altsaa tænke sig en anden Udredningsmaade, f. Ex. at Byrden paalagdes Amtsrepartitionsfonden, hvilket mueligt ikke var urigtigt i et District, hvor der findes forholdsvis

mange Vandløb, og hvor altsaa alt Hartkorn, naar den virkelige Regulering engang er fuldendt, er kommet til at bære omtrent eens Byrde; men deels findes saadant Forhold ikke allevegne, deels maa man gaae ud fra den Forudsætning, at Lovens Udførelse er retfærdig, deels endelig, og dette er formeentlig Hovedsagen, kan vel antages, at et saa overveiende Antal Vandløb nu 8—9 Aar efter Lovens Givelse er reguleret, at det vilde være høist uheldigt, om et nyt Princip nu, saa nær ved hele Værkets Afslutning, blev indbragt.

Et andet Punct fortjente derimod vel at komme til Overveielse og Afgjørelse ved Hjælp af Lovgivningen; det er Spørgsmaalet, hvorledes der skal forholdes, naar Udvidelse eller Forbygning af alt eksisterende, eller Anlæg af nye Vandløb kræve Forandring ved anlagte Veie, ligegyldigt af hvad Classe. Ved Circulaire fra Indenrigsministeriet dat. 3. Juli 1852 til samtlige Amtmænd er det nemlig bragt til almindelig Kundskab, at de Steenkister over Hovedlandeveiene, der paa Grund af Forandringer eller Forbedringer ved Vandløbene ei længere ere tilstrækkelige til at aflede Vandet fra de paagrændsende Jorder, ikke kunne ventes fordybede eller udvidede paa Veikassens Bekostning, men at de Vedkommende, for hvem Ombygningen vil være til Nytte og Fordeel, selv maa bære de hermed forbundne Omkostninger, der, forsaavidt Vandafledningen henhører under Bestemmelserne i Anordn. 29. Juli 1846, ville være at fordele mellem de Paagjældende, overeensstemmende med de ved Anordn. givne Forstrifter, samt at iøvrigt Indenrigsministeriets Tilladelse til Ombygningen forud maa erhverves, og at Arbeidet maa udføres ved Veivæsenets Foranstaltning og under sammes Bestyrelse. Denne Grundfætning er senere almindelig antaget ogsaa ved Collisioner mellem Vandløb og de tvende Classer mindre Landeveie. Man seer imidlertid let, at den eller de Jordbrugere, hvis skadelige Vand standses ved en offentlig Veie kun have vundet faare lidet ved denne Bestemmelse, der mindre synes at være udsprunget af Hensyn til det almindelige Bedste, end af den tilfældige Omstændighed, at Veie og Vandvæsen forterer

under forskjellige Autoriteter, samt at Udgifterne hertil udredes ad forskjellige Veie. I Virkelighed ere dog upaatvieselig Veie og Vandvæsen i et Land med Forhold som vore knyttet til almindelige og fælleds Interesser, og det er kun paa Grund af Sagens Natur at Staten lader Arbeidet ved Vandafledningen i Regelen udføre eller betale af de Omboende, medens Arbeidet idetmindste ved de to vigtigste Classer af Veie besørages udført af høiere Autoriteter, og Beføstningen derefter udredet enten af Staten eller visse større Kredse, Amterne. Havde Loven bestemt, at saavel Veie som Vandvæsen skulde styres af de samme Autoriteter, og Omkostningerne derpaa udredes af de samme Kasser, da vilde man vistnok finde, at disse Collisioner enten slet ikke vilde indtræffe, eller med Lethed vilde blive hævdede. Som Sagerne nu staae er Forholdet for ugunstigt for de til Veien stødende Lodseiere, og trænger til at omordnes, hvilket formenes at kunne skee naar der udgives en Lovbestemmelse af omtrent følgende Indhold:

„Anseer een eller flere Jordbrugere det, for at de kunne blive fri for skadeligt Vand, for nødvendigt at en ny Vandledning anlægges tværs over en Hoved- eller mindre Vandvei, eller at en allerede eksisterende udvides eller fornyes, da haver han eller de desangaaende at henvende sig til Landvæsencommissionen; denne undersøger Sagen; findes der ikke Grund til det attraaede Anlæg eller Udvidelse, da afgives herover Kjendelse. Findes Anlæg af nye, eller Udvidelse og Fornyelse af alt bestaaende Sluser eller Steentister nødvendige, da besørger den Autoritet, hvorunder Veien forterer, Udførelsen af Arbeidet til den Størrelse, som Landvæsencommissionen finder nødvendig, Udgifterne udredes med $\frac{1}{3}$ af den Kasse som bærer de øvrige Omkostninger ved Veiens Vedligeholdelse, medens de øvrige $\frac{2}{3}$ udredes af Participanterne i den Deel af Vandløbet, som ligger ovenfor Veien, efter det i Anordn. 29. Juni 1846 § 17 bestemte Forhold. Kan det ved Tingsvidne eller paa anden Maade bevises, at der ved Veiens Anlæg ikke er sørget tilstrækkelig for at bortstaffe det tilstrømmende Vand, bærer Veivæsenet de fulde

Dmfostninger. Landvæsenscommissionen indvarer alle i Sagen Interesserede, selvfølgelig ogsaa vedkommende Autoriteter, hvilke ere pligtige til at lade give Møde. Ansees nye Anlæg eller Udvidelse uforuden, udredes Dmfostningerne ved Mødet af Klageren; fremmes Sagen, fordeles de paa samme Maade som Dmfostningerne ved Anlægget. Landvæsenscommissionens Kjendelser kunne indankes paa sædvanlig Maade. For Biveienes Vedkommende afgjøres Sagen efter de ovenfor fremsatte Regler af Communens eedfæstede Vandsynsmænd. Deres Kjendelser kunne indankes for Amtsraadet, som endeligt kjender i Sagen".

En Indvending mod det her Foreslaaede vil maaskee findes i, at høiere Autoriteter, s. Gr. Amtsraad og Ingenieurcorpsen, skulle underkaste sig Landvæsenscommissionens Kjendelse, men da Indankning kan finde Sted, turde herved tilstrækkeligt være taget Hensyn til Etiquettespørgsmaalet, og det Væsentlige, Veiens tekniske Behandling, er ubeløffende forbeholdt vedkommende Veivæsen; Landvæsenscommissionen bestemmer kun Størrelsen af den Forandring, Vandløbets Tary udtræver.

Ved disse Bemærkninger ville vi forlade 2den Afdelings 1ste Afsnit, for at gaae videre til sammes 2det Afsnit. Naar ovenfor er sagt, at 1ste Afsnit har bidraget væsentlig til Bortledning af skadeligt Vand gennem de store Vandløb, da tør det vel ikke siges, at Bestemmelserne i 2det Afsnit have gjort ligesaa megen Nytte med Hensyn til Ordningen af de mindre, og Aarsagen hertil turde være følgende: Længe før 1846, næsten samtidig med, eller paa al Fald kort efter Landcommunalvæsenets Ordning dannede der sig i mange Egne den meget gavnlige Sædvane, at Sogneforstandersfaberne af deres Midte udnærmede Mænd, for det meste 2 for hvert Sogn, som om Foraaret synede Sognets mindre Vandløb, og gjorde Vedkommende opmærksomme paa foresundne Mangler. For Efteraarsvæden indtraf synedes atter; fandtes endnu uafhjulpede Mangler gaves Vedkommende en kort Frist til Afhjælpning heraf; forløb denne ubrugt, indberettede Sogneforstandersfabets Formand Sagen til Amtmanden, som bemyndigede Formanden til, under daglig

Mulct, at see Oprensningen tilendebragt. Denne Bedtægt gjorde megen Nytte, mange Communer's Vandløb holdtes derved i meget god Orden. Men efterhaanden tabte Sagen Nyhedens Interesse; de udvalgte Synsmænd meente sig ikke altid forpligtede til, uden Beberlag, at udføre et Arbeide, som ikke altid ansaaes med venlige Dine af de Efterladne; vedkommende Amtmænd fandt maaskee efterhaanden Betænelighed ved at paalægge Mulcten, og da nu Anordn. af 1846 anviste den Drostholdne en anden Udvei, fandt de Ligegeylige og Vrangvillige saa tilstræffeligg Grund til at modsætte sig hiin Bedtægt, at den derved kom ud af Brug. Men Sagen selv, Jordernes Afgravning, vandt derved ingen Fremgang. Hovedtræffet i 2det Afsnit er nemlig, at de mindre Vandløb ikke høre under det Offentliges Control, hvorimod der i hver Commune skal have eedtagne Synsmænd, der, naar Paaklage steer, skulle besørge de paaanførte Mangler afhjulpsne. Medens Manglerne altsaa forhen bortskaffedes, som oftest kun af Hensyn til det forventede Syn, og, hvor dette Hensyn ikke havde virket tilstræffeligg, da ved Synsmændenes og Sogneforstanderskabets Indgriben, skal nu den Mand, der mener sig skadelidende, søge Skaden fjernet paa en Maade ad Rettens Vej; men man maatte kun lidt kjende den Danstes godmodige og fredelige Natur, hans Ulvit til at vække Naboers og Sognemænds Fortrydelighed, ved at reise Klage mod dem, naar man ikke vilde erkjende det som Følge af den nye Anordning, at han, hvor Skaden ikke finder Sted i høi Grad, heller end at udsætte sig for hine Ubehageligheder, overlader til Jordens og Luftens Kraft at skaffe ham af med det Vand, for hvilket en ligegeyligg Nabo ikke vil aabne frit Løb. Men herved vinder Agerdyrkingen og Landets Velstand ingenlunde.

Det vil derfor vistnok være meget gavnligg, om det ved Lov bestemmes, at de i 3die Afsnit etablerede Synsmænd foruden at varetage de øvrige dem ved Anordn. overdragne Functioner, desuden til en vis Tid om Foraaret skulle syne Sognets mindre Vandløb, og derefter paalægge alle Vedkommende i Sommerens Løb at afhjælpe de forefundne Mangler; før Efter-

aarsvæden kommer synes de atter, og derefter indmelde de, hvis de ved dette Syn foresundne Mangler inden 8 Dage ikke ere afhjulpne, Sagen for Sogneforstanderskabets Formand. Denne indberetter Sagen uophølgelig til Amtmanden, som bemyndiger Formanden til at paalægge den, hos hvem Manglerne findes, under daglig Mulct at afhjælpe disse. Betaling til Synsmændene ydes efter det i Anordn. § 70 Bestemte med 64 p for en halv, eller 1 Rd. for en heel Dag, hvilken Betaling for de to almindelige aarlige Syn udredes af Communen, og lignes i Forening med Fattigbidraget; hvor Estersyn holdes over Forsømmelige, udredes den af disse.

Mod dette Forslags Virksomhed til at bortstaffe stadeligt Vand vil neppe kunne reises Indvending; og er dets Nytte erkjendt, da ville Sogneboerne vist ikke heller kunne besvære sig over at skulle udrede Omkostningerne, saa meget mindre som den større Udgift, paa Grund af Fordelingen, i Regelen vil falde paa den større Jordbruger, der som saadan atter er meest interesseret i at Sognets Jorder befries for stadeligt Vand. At overlade Communebestyrelsen i Lighed med hvad i Anordn. § 51 er bestemt, at lade Arbeidet udføre, turde, paa Grund af den ovenomtalte Ulyst til at fortrøne Sognemændene, neppe være heldigt. Hensigten naaes langt sikkrere ved en Ordre fra Amtet. I 2det Affnit vil, hvis dette Forslag antages, kun § 35 udgaae. Dets øvrige Bestemmelser blive ved Magt; kun turde det med Hensyn til Slutningen af § 38: „de Land-districter, der ere forenede med Kjøbstadmenigheder, henlægges hvad Synsmændene angaaer, under det bekvemmost liggende Landdistrict“ synes heldigere, at de enten henlægges under Kjøbstadens Synsmænd, eller, allerhelst, fik deres egne.

Efter saaledes at have ordnet det Fornødne med Hensyn til Vandløbene under de almindelige og hidtilværende Forhold, gaaer Anordn. over til at bestemme, hvorledes der skal forholdes naar nye Vandafledninger blive fornødne, eller naar Talen er om Vandets Afbenyttelse; men man seer snart, at Lovgiveren her paa en Maade kun befinder sig i en ahnende Tilstand, i

det han, med Hensyn til Bands Afledning, vel har gjort det mueligt for Vedkommende at faae denne iværksat, men derhos har knyttet denne Muelighed til en saadan Betingelse, at den i de færreste Tilfælde vil blive til Birkelighed. Den, der attraaer den nye Afledning, skal nemlig selv bære alle Beføstninger, saavel ved første Anlæg, Erstatning til Naboer o. fl. derunder indbefattet, som ved Vedligeholdelsen til evig Tid; men en saadan Byrde ville Private kun yderst sjelden kunne paatage sig, og nye Afledningsanlæg ville derfor, hvor nyttige de end kunne være for den Enkelt som for det Hele, kun sjældent blive udførte. At der her aldeles intet Hensyn er taget til Draining, sees ved første Diekast. Engvanding har Anordn. vel kjendt, men kun gjort saare lidt, for væsentlig at bidrage til dens Fremme. Det paalægges nemlig vel Amtsraad og Landvæsencommissiön at see Engvandingens anlæg fremmede, men kun ved at mægle Forlig mellem de i Sagen Interesserede; der gives dem i Hovedsagen aldeles ingen Bemundigelse til ved Kjendelse at afgjøre opstaaede Tvistigheder, en eneste Brangvillig kan altsaa hindre et Anlæg, der vilde gavne hele Egne. Loven af 16. Marts har ikke heller bragt Sagen synderlig videre. Om Understøttelse fra Statens Side i disse vigtige Diemed er heller ikke talt. Men i de 9 Aar der ere forløbne siden Anordn. udkom, har — som Agerdyrkingen i det Hele — saa isærdeleshed Draining og Engvanding gjort saa betydelige Fremstribt i vort Fædreland, at det er paa høi Tid, at Staten tager sig af disse saa vigtige Anliggender. Efterstaaende Dittringer om, hvad der i saa Henseende bl. M. kunde see, turde mueligt derfor regne paa velvillig Modtagelse.

Nytten, Vigtigheden og Nødvendigheden af Draining og Engvanding, disse Agerdyrkingens nyeste Hjælpemidler, er saa almindelig erkjendt, at det vilde være overflødig, her at føre theoretisk Beviis for samme. Et Beviis hentet fra den praktiske Verden findes derimod i deres Anvendelse i stor Udstrækning paa mangfoldige Steder, og det turde derfor interessere Læseren at modtage nogle Oplysninger om, hvad der i saa Henseende er

steet saavel andetsteds som hos os. Til Underretning om hvad der udenlands er gjort for Draining, kunne efterstaaende Bemærkninger tjene, velvillig meddeelte af en Mand, hvis specielle Fag den er, som, for at studere samme, har bereist fremmede Lande og nu med Kyndighed og Held udfører den her hjemme, nemlig Hr. Landmaaler Marschall. Hans Svar paa Forespørgsel i saa Henseende lyder saaledes: „De mig forelagte Spørgsmaal skal jeg søge at besvare saa fuldstændigt som muligt, omendskjøndt jeg meget godt indseer, at det ei vil blive saa tilfredsstillende som ønskeligt var, meest af den Aarsag, at hvad der er gjort for Drainingen paa Continentet falder i de nærmeste Aar, og da jeg har været hjemme i de to sidste Aar, saa kan der være gjort meget, som er mig tildeels ubekjendt; imidlertid, ved at tage Litteraturen til Hjælp, haaber jeg dog at kunne give noget nogenlunde Tilfredsstillende. Hvad England angaaer da er det det Land, hvor man har anvendt meest paa Drainingen, og hvor der af den Grund er udført meget i den Retning, hvilket sees af, at man omtrent kan gjøre Regning paa, at de $\frac{3}{4}$ af England alt er drainet. Saasnart Spørgsmaalet om Drainingens store Fordele viste sig lod den engelske Regering udkomme en Lov i 1846, ifølge hvilken der blev bevilget til Udlaan for Draining en Sum af 2 Millioner Pbd. St. for Storbritanien og for Irland 1 Million. For at befordre Draining med Hensyn til Vandløbene udkom 2 Love, en den 21. Juni 1847 og en den 23. Juli 1854. I 1849 udkom en Lov, som skulde begunstige Udlaan til Draining af Private, og endelig udkom 1850 atter en Lov, ifølge hvilken der blev bevilget et nyt Laan af 2 Millioner Pbd. St. for Storbritanien og 200,000 Pbd. St. for Irland. Endnu yderligere har man opmuntret til Draining ved at fritage Drainører for den Skat, som ellers paahviler slige Varer. Af Folk af Faget, som give sig af med at udfaste Planer og lede Draining, er Ingenieur Josiah Parkes i London den væsentligste, og til at overtage og udføre Draining i det Store er der et Selskab i London under Navn af:

the Londoners West of England and South Wales drainage and inclosure Company, som har meget at bestille.

Det Land, som paa Continentet først indførte Draining, er Belgien. Da man erfarede de store Resultater, man i England havde af denne nye Forbedring, lod den belgiske Regjering en Ingenieur Leclerc reise til England, for paa selve Stedet at studere Drainingen. Ved sin Hjemkomst blev han fast gageret af Regjeringen mod at yde Landmændene den tekniske Hjælp frit. Han indkjøbte for offentlig Regning ogsaa Værktøi og Maskiner til Rørfabrikationen, hvilke sidst bleve fordeelte iblandt Teglværkerne, mod at Teglværkerne forpligtede sig til at levere Rør, 1 Tomme i Længden, for 15 Francs pr. Tusind. Ingenieur Leclerc har nu oplært endeel bygtige Kornelæggere og arbeider med disse i forskjellige Egne af Landet. Belgiens Exempel blev snart fulgt af de andre Lande; Frankrig, Østerrig og Preussen sendte Ingeniører til England for at studere Drainingen, og man søgte paa forskjellig Maade at opmuntre til denne nyttige Culturforgbedring, deels ved Opkjøb af Maskiner og Redskaber, deels ved Udgivelse af nye Love for Vandafledning, og deels ved Anvendelsen af Capitaler til Forsøgsanlæg. I Preussen har man fulgt Englands Exempel ved at ublaane Capitaler til Draining. De sidste Aars høie Kornpriser have animeret Landmændene overalt til at angribe denne Sag; de første Betæneligheder ere tildeels overvundne, og man drainer nu temmelig almindeligt i Belgien, Frankrig og Tydskland. Fra Frankrig er mig ei nogen Autoritet som Ingenieur bekendt, jeg veed kun at Barral har skrevet en meget god Bog om Draining; i Tydskland ere Vincent og Kreuter de væsentligste Mænd af Faget.

Med Hensyn til Engvanding da er Tydskland det Land, hvor der er gjort meest i den Retning; en interessant Oversigt over det indtil 1851 Udrettede findes meddeelt af Hr. Møller Holst i Tidsskrift for Landøkonomie 14 B. 1 H., hvoraf her, som man haaber, til Læserens Tilfredshed og uden den ærede Forfatters Misbilligelse, leveres et kort Udtog. I Pommern

var den Gang arbeidet i 20 Aar i denne Sag af Engmester Vincent, der deels selv og deels ved sine Elever havde udført en Mængde Anlæg. Den preussiske Regjering fremmede Anlæggene ved Laan mod stillet Sikkerhed, og aarlig Rente 6 pCt., hvoraf $3\frac{1}{2}$ betragtes som Rente, $2\frac{1}{2}$ pCt. som Afbetaling paa Capitalen, ligesom den og paa Landmændenes Andragende havde tilstaaet Engmesteren Understøttelse til en Reise i Belgien og England. I Hannover vare mange Engvandingssanlæg udførte, dog ikke med saa megen Duellighed og Held som i Pommern. I Belgien omtales med megen Interesse Campinen σ : alt det Land, som ligger Nord for en tænkt Linie mellem Maastricht og Antwerpen, tidligere en øde Heide med enkelte enestaaende Huse, Flyvesand og Moradser, hvor kun et yderst indskrænket Antal af Mennesker og Dyr til Rødtørst kunde ernæres, men nu ved Afgravning og Vanding søges omdannet til frodige Plantager og frugtbart Land. Her er det Regjeringen, der har bragt Liv i det døde Legeme, ved at forsyne det med et Net af Aaer, hvorved deels Næring udenfra kan tilføres Landet, deels dets egne slumrende Kræfter vækkes til Live. Et af de væsentligste Anlæg til dette Diemed er en 12 Mile lang Canal, der har en Bundbredde af 32 Fod og er forsynet med mange Sluser og Kjædebroer. For at Regjeringen kunde faae frie Hænder til at sørge for Egnens Cultivering, bleve Communerne ved Lov tvungne til at sælge de Heber, der laae i Fælledsskab, hvorved Beboerne dog Intet tabte i Indtægt, da de Private beholdt Hebestrækninger nok tilbage til Græsning, og Jorderne ved den nu deels udførte, deels muliggjorte Cultur steg betydelig i Værdie. Af Mangel paa smaae Kjøbere erhvervedes de afstaaede Jorder deels af Capitalister deels af Actieselskaber. Derefter skildres de vidt omtalte men mindre udstrakte Anlæg ved Siegen, i Korthed nævnes nogle andre i Sydtyskland, hvorpaa atter med megen Interesse dvæles ved det fuldendte Vandingsystem i Lombardiet. Her er Vandingen af saadan Vigtighed, at Vandet selv er en kostbar Handelsvare, saa at Enkelte udelukkende leve af visse Canaler eller Kilder,

hvis Vand de bortforpagte til høie Priser, idet Jordbrugerne tilkjøbe sig Ret til, i et bestemt Tidrum, — Dage eller Timer — at benytte det Vand, der flyder ud af en Sluse med en bestemt Abning. At Lovgivningen alt tidligt har ordnet og udviklet denne Industrie, begribes let. Derefter omtales Engvanding i Sachsen, hvor der dog paa den Tid endnu ikke var gjort meget; dog opmuntrede Regjeringen Anlæg ved Pengepræmier, og fremhjælp Engmestre. Endelig nævnes Baron Pilsachs Anlæg ved Gramenz. At Engvandingen udenlands i de seneste Aar er freddet end videre frem, tør efter alt Ovenberettet vel ikke betvivles.

Saaledes staae altsaa Sagerne i fremmede Lande, men ogsaa i vort Fædreland ere de i god Fremgang, hvilket for det Første med Hensyn til Draining vil sees af efterstaaende, af Hr. Marschall meddeelte Fortegnelse over ham bekjendte Steder, hvor den er i Gang: „Paa Falster drainer Hr. Godsseier Tesdorpf paa 4 Gaarde, det Glasfenske Fideicommis draineede ifjor paa 2 Gaarde, og fortsætter det iaar paa disse og en 3die, Hr. Schulze drainer paa Dalbygaard, d'Hr. Nyholm paa Lisenlund, Edinger paa Blåsenbjerg, Lange paa Giegod, 4 Bønder i Virket. Paa Laaland draines paa Engestofte, hos d'Hr. Nyholm paa Frederiksdal, Guldborg paa Noisomhed; i Sjælland af d'Hr. Kammerr. Malling paa Steensby, Forpagter Borries paa Søholm i Stevns, Valentiner paa Gjeddesdal, Schmidt ved Roeskilde, Bøch paa Balsøelille, Kähler paa Bjernebøgaard, Jacobsen paa Falkenstein, Bøch paa Valdbøgaard. Premierlieutenant Særdorph paa Frihedslund, Kammerjunker von Deurs paa Frydendal, Forpagter Bogt paa Kongsdal. I Fyen Hr. Lüders paa Blangstedgaard; i Jylland Grev Frøvs til Frysenborg; men, tilføier Hr. Marschall: Draining er vist begyndt paa flere Steder, uden at det er mig bekjendt.“

Hvad Vandingsanlæg angaaer, da ere vel mange Egne i Danmark af den Bestaaffenhed, at derom i samme ikke kan være Tale, men det gjælder dog langtfra om alle; i Jylland — hvor Bondebyen Karup tilegner sig Vren af, at have anvendt Eng-

vanding tidligere end de fleste Egne i Tydskland — havees paa mange Steder alle Betingelser derfor i fuldt Maal. De ere ogsaa blevene benyttede, og store Strækninger i Viborg og Ringkøbing Amter afgive derved et hidtil ukjendt Udbytte.

Det feiler ikke at lignende Anlæg ere udførte i andre Dele i Landet — hvorom bl. N. kan sees Tidsskrift for Landoekonomie 14 B. 1 S. 1852. For Laaland kunne nævnes Grev Knuths Anlæg paa Knuthenborg, samt D^{hr}. Kammeraad Jørgensens og Meindes paa Søholt. Foruden alt udførte Arbeider bør bemærkes, at der i Holbeks Amt fra Dresøe Møller til Tiisjøe strækker sig et rigt Engdrag, som gjenemsjæres af den store Namoseaae. Engvanding vil her være høist gavnlig, ja nødvendig, da Engene udtørres ved den, for det samtlige, Vanddraget omgivende, Terrain nødvendige Udgravning og Oprensning af Aaen; alle i Engene lodtagne større Giere, saasom Grevskabet Verchenborg, Hovedgaardene Sæbygaard, Kattrup, Selchovsdal, Godset Frihedslund, Arvsgaarden Hallebygaard, og mange af de mindre Giere og Brugere ønske at iværksætte den; over Engene er af en Engmester optaget Nivellement, ved hvilket formenes beviist, at Opdæmning ei vil kunne stabe Rogen, hverken Møllere eller Agerdyrkere, men Udførselen hindres ved Modstand af nogle af de Tilstødende, som paaftaae at deres Interesser derved vilde lide. Lignende particulaire Interesser hindre ogsaa i Jylland Engvandingen i at gjøre den Fremgang, den ellers vilde og burde have; snart mene Ovenliggende, at Bandet utilbørlig tages fra dem; snart paaftaae Møllere eller andre Værkeiere, at Band, som ene tilhører dem, berøves dem af Andre, snart endelig kunne Nedenliggende ikke enes om den, hver af dem formeentlig tilkommende Vandmængde. Men — siges i en Erklæring fra et af Landets offentlige oekonomiske Selskaber — „Mueligheden af, at enhver, om end nok saa ubetydelig, Løds-eier kan modsætte sig Foranstaltninger til Engvanding (og vi kunne tilføie — til Draining) er den store Hindring for Foretagender sigtende dertil, og det er vor Formening, at denne vigtige Sag let vil ordne sig, hvor der er en i de stedlige Forhold

betinget Nødvendighed for den, naar denne Hindring ryddes afveien ved en Lov.“

Sluttelig bør endnu bemærkes, at Agerdyrkningen som alle til Landvæsenet hørende Grene i de sidste Aar har taget et glædeligt Opsving; disses heldige Conjuncturer for Landmændene, saavelsom det Lys, der ved Naturvidenskabernes Blomstren er trængt ind i Landvæsenet, har i forhøiet Grad vundet mange af de store Cieres og Besidderes Interessse for denne ædle Bessjæftigelse, ligesom man og seer, at mange af de Mænd, der sælge deres Bøndergods, overføre endeel af den Capital, den Interessse, den Kjærlighed, de hidtil anvendte paa Bøndergodssets Bestyrelse, paa Dyrkningen af Herregaardenes Jorder. Det kan altsaa med Visshed sluttas, at Anlæg, der foruden deres Gavnlighed, ogjaa have Nyhedens Interessse, med usædvanlig Iver ville foretages, naar kun de hæmmende Hindringer bortstaffles.

Det er saaledes utvivlsomt, at det Dieblik er kommet, da Staten hos os, i et Land hvor Agerdyrkningen er den væsentligste Erhvervsgeen, maa gjøre, hvad andre Stater alt længe have gjort, — ved Understøttelse og ad Lovgivningens Bei fremme Draining og Engvanding, disse nye, for alt Landbrug saa væsentlige Hjælpemidler. Da de fra Statens Standpunct i mange Henseender kunne behandles under Et, bemærkes, at det Efterfølgende, hvor det Modsatte ikke udtrykkelig siges, angaaer begge.

Som Grund for at Understøttelse er unødvendig vil maaskee ansføres at ikke saa Arbeider alt ere tilendebragte uden denne; men hertil svares, at Engvanding hidtil deels er udført af Actie-Selskaber, som altsaa ikke vilde tage fat paa Anlægget, uden hvor dette, paa Grund af Forholdene, kunde calculeres at ville give et reent Overflud, deels — saavelsom al Draining — af Enkelte, hvilke enten paa Grund af deres Formuesomstændigheder ikke have trængt til Understøttelse, eller have arbeidet paa et Terrain, hvis Bestaaffenhed ikke har medført særdeles Omkostninger, hverken ved Forberedelsen, s. Gr. ved vidtloftige Nivellements, eller ved Udførelsen, i det det s. Gr. har ligget saa høit, at ingen Udvidelse eller Forbygning af tilstødende Aflednings

Bandløb har været fornøden. Underledes stiller Sagen sig naar disse Anlæg tænkes almindelige. Her ville Nivellationer i viid Udstrækning være nødvendige, mangfoldige Bandløb ville være at udvide efter en langt større Maalestof end de hidtilværende Forhold krævede, og endelig vil da et stort Antal Agerdyrkere være begjærlige efter at faae Arbeidet, navnlig Draining, udført, men de mangle den fornødne Anlægscapital. Til Beviis for de først nævnte Eventualiteter anføres følgende Uttringer af Hr. Marschall: „Med Hensyn til Bandløbene, da kan jeg omtale dem paa Faltster. Her har Hr. Tesdorpf isjor ladet fordybe et betydeligt Bandløb fra Durupgaard til Stranden for Drainingens Skyld; paa det Classenske Fideicommiss's Gods maae alle Bandløbene meer eller mindre undergaae Forandring for at tillade Draining; fra Stubbekjøbing gaaer der et Bandløb gennem Stangerup, Maglebrænde forbi Dalby til Skjerringe, som har lagt væsentlige Hindringer iveien for Drainingen paa Dalby og Eiselund. Jeg vilde saaledes kunne gennemgaae alle Bandløbene paa Faltster og de udkræve uden Undtagelse betydelige Forandringer for at kunne tilstede almindelig Draining.“

Heldigviis farne vi ikke heller Beviser paa, at Staten har understøttet denne Art Anlæg hos os, og det vil være kjært for Enhver, der med Taknemmelighed mindes Kong Christian 8des skarpe Blik og levende Interesse for Alt, hvad der kunde befordre hans Landes Fremgang i materiel — som i aandelig — Henseende, at gjøres opmærksom paa, at Han isølge derom indgivet Indstilling fra Ringkjøbing Amts landøkonomiske Selskab beordrede en Ingeniourofficeer til at foretage en Reise for at gjøre sig bekendt med Vandingsanlæg andetsteds, navnlig i Campinen i Belgien; Vedkommendes Reise blev afbrudt ved Begivenhederne i 1848; Resultatet af samme forefindes formeentlig i Indenrigsministeriet. Endvidere befalede Høiøstamme Generalstaben at lade opmaale Skjernaens Vanddistrict til Brug for en projecteret Engvandning. Opmaalingen indbefattede 9 Sogne og udgaves i 1847 til Maalestof 20000 med 5' æquidistante Curver.

See vi saaledes, at disse Sager ikke kunne gaae frem efter

den tilbørlig store Maalestof uden Understøttelse fra Statens Side, see vi at en saadan alt er ydet under en Regjeringsform, af hvis gode Sider vor nuværende viftnok ikke vil lade sig stille i Skyggen, da tør man vel antage at den ogsaa nu, hvor Kravet derpaa stedse voxer, villig vil blive ydet, og det saa meget mere, som her ikke er Tale om æventyrlige Foretagender, om Overdaadigheds Gjenstande eller kostbart Legetøi, ikke om Anlæg, der skulde gavne Faa eller Enkelte, men her tales om en Udgift, der kan komme den mindste Huuslod som den største Herregaard til Gode, om et Middel til at fremme Danmarks Agerdyrkning og Dvægavl, altsaa ogsaa Danmarks Handel, Danmarks Skibsfart, Danmarks Industrie. Her udsættes en Capital, der bringer uberegnelige Renter.

Til hvilke bestemte Diemed og efter hvilken Maalestof bør da Understøttelsen ydes fra Statens Side? For det Første menes den at burde ydes hvor Arbeidets Udførelse overstiger den Enkeltes Kræfter, og især hvor det bliver umueligt at beregne den Deel af Arbeidet og Byrden, som kunde falde paa den Enkelte. Man vil let see, at herved fortrinnsviis sigtes deels til de forberedende Arbeider, deels til Udvidelse og Regulering af alt eksisterende Vandløb, saavel som til Anlæg af ganske nye.

De væsentligste af de forberedende Arbeider ere Nivelering og Optagelse af Kort; men nu træffer det saa heldigt, at der hos os allerede i længere Tid fra en anden Side arbeides mod samme Maal, idet nemlig Generalstaben udarbejder nøiagtige Kort over hele Landet, der maales i 20000 og udgives i 50000 samt med æquidistante Curver à 5 Fod. Disse ville kunne tjene til Basis for alle techniske Arbeider, altsaa og for dem, der specielt ere Gjenstand for nærværende Afhandling, især naar der blev truffet den Foranstaltning at Private kunde faae Copier af den originale Maaling, til den større Maalestof, ligesom Copier af Matriculskortene nu kunne erholdes i Indenrigsministeriet. For Fuldstændigheds Skyld maatte det være tilladt at tilføie nogle Oplysninger, som med særdeles Redebonhed ere mig meddeelte fra de sikkreste Kilder.

Af Generalstabs-Atlasets 80 Blade er hidtil udkommet 7 Blade fra 1845—1855 og under Udgivelse ere 2 Blade. Langsomheden ved den Schumacherste Grademaaling, der i lang Tid ei kunde forsyne med Udgangspuncter uden paa Laaland og Falsker, og Krigen fra 1848—1850 have nemlig forsinket Arbeidet. Hertil kommer den nye Dplæring af Maalere efter Krigen, og endelig de ringe Pengemidler. Der er nemlig tidligere maalt med 7 à 8 Maalere og først i sidste Aar med 17, hvoraf dog 10 endnu vare Elever. Skjøndt Arbeidet ved Hjælp af de indvovede Guider gaaer her i Landet raskere end i de fleste fremmede Lande, ere dog Kræfterne endnu for ubetydelige til at fremme Arbeidet saa hurtigt som ønskeligt er, og det vil først kunne stride rask frem, naar større Pengemidler engang i Tiden bevilges. Af Penge anvendtes fra Begyndelsen c. 3000 Rdl. aarlig til dette Arbeide, for Tiden 10,000 Rdl. om Aaret, og dog vil man med denne Understøttelse behøve 70—90 Aar for at blive færdig med Landet indtil Eideren; anvendtes 40,000 Rdl. aarlig, vilde Arbeidet kunne være endt i c. 20 Aar, og en saadan Fremstyndelse vilde i mange Henseender være at anbefale; deels spares endeel af de faste løbende Udgifter ved Forkortning af Arbeidstiden, deels taber et Arbeide af den Natur betydeligt i Værdie, naar det fuldføres gennem et langt Tidstrum, idet de Forhold, hvoraf det skulde give et harmonisk Billede, i den varelende Tid stadigt forandres, deels endelig, og det er det Væsentlige fra vort herværende Standpunct, skulde det tjene til Hjælp ved de her omhandlede Agerdyrkningsanlæg, og disse have i en nær Fremtid denne Hjælp behov*). En Grund for Staten til at fremme dette Arbeide ligger ogsaa i den Bistand disse Kort ville yde mangfoldige andre tekniske Anlæg, som tage væsentligt Hensyn til Vand-, Hvide- og Terrainforhold, om hvilke netop nøie Kundskab fra samme kan hentes. Som Exempel paa Gavnligheden af nøie Kundskab til Terrainforholdene kan anføres

*) Til nærmere Dplysning om de hidtil af Generalstaben udførte Kortarbejder i hidhørende Retninger indføres her nedenstaaende Fortegnelse:

at der ved en Revision af den først projecterede Jernbanelinie fra Kjøbenhavn — Roeskilde — Korsbøer, foretaget af en med Terrainet nøie bekendt Mand, paa Anlægget er sparet 500,000 Rbd. Ogfaa med Hensyn til Understøttelse ydet dette Slags Arbeide kunne anføres Exempler fra andre Lande, saaledes skal i Baiern til denne Art Maalinger anvendes c. 100,000 Fl. G. M. om Aaret. Vi ville altsaa fra Landvæsenets Side hengive os til det Haab, at Staten ved betydelig Understøttelse vil fremskynde

Kort over en Deel af Stjerne Naens Bandedistrict, nærmest med Hensyn til Engvandingen, nemlig:	Maalestof	Udgiæt	Pris	
			i Sort	illum.
1. Nørre Blum Sogn	1 : 20,000	1847	}	5 Ƴ pr. Blad.
2. Næsting Sogn	"	"		
3. Borris Sogn A	"	"		
4. do. do. B	"	"		
5. Felding Sogn	"	"		
6. Skarild Sogn A	"	"		
7. do. do. B	"	"		
8. En Part af Arnberg og Brande Sogne	"	"		
9. Hoven Sogns Nørland og Sønder Omme Sogn	"	1848		
Samtlige 9 Blade				6 Rdl.
Høie Møen	1 : 20,000	1854	4 Ƴ	7 Ƴ 8β
Kjøbenhavns Omegn i 6 Blade	1 : 20,000	"		
do. do. vestre Blad III			4 Ƴ	7 Ƴ
do. do. østre Blad IV			4 Ƴ	7 Ƴ
do. do. sydvestre Blad V			4 Ƴ	5 Ƴ 8β
do. do. sydøstre Blad VI			4 Ƴ	5 Ƴ 8β
Blade af Atlasset over K. Danmark og S. Slesvig.				
Titelblad med Oversigtskort			3 Ƴ	
Maalebladet Veirhøi paa Sjælland	1 : 20,000			4 Ƴ
Atlasbladet 13: Nyfled	1 : 80,000	1845	4 Ƴ	5 Ƴ*)
do. 21: Rødby	"	1852	"	"
do. 12: Nykjøbing paa Falsler	"	"	"	"
do. 4: Store Heddinge	"	"	"	"
do. 6: Møen	"	"	"	"
do. 5: Ulkehale	"	1853	"	"
do. 16: Odden	"	"	"	"

*) Næmlig efter Sognegrænserne; men paa særskilt Bestilling ville Atlasbladene kunne erholdes illuminerede paa forskellig Maade — i fysisk geographisk, i hydrographisk, eller i orographisk Henseende — mod en efter Arbeidet passende Betaling.

Tilendbringelsen af Generalstabens Atlas. Skulde der i Mellemtiden blive Tale om Nivellements og Korters Optagelse i Anledning af Draining og Engvanding i Egne, hvorover endnu ikke harvdes af hine, foreslaaes at Omkostningerne hertil bæres af Staten, naar den Overlandvæsencommission, hvorom senere vil blive Tale, fandt Anlægget dertil anbefaleligt. En anden væsentlig Udgift, hvis Repartition vilde blive ligesaa vanskelig som dens Udredelse uoverkommelig for den Enkelte, er Anlæg af nye og Udvidelse af gamle Vandløb, forøgede Udgifter ved disses Vedligeholdelse, samt Erstatning for Skade forarsaget derved; disse Udgifter foreslaaes altsaa ogsaa udrede af Staten, forsaaribt bemeldte Commission anbefaler dem. Under foranstaaende Categorier kommer ogsaa de af Hr. Etatsraad Forchhammer i Dansk Maanedsskrift for Marts 1855 til Engvandingss Befordring foreslaaede artesfiste Boringer. — Disse ere de egentlige directe Udgifter, der foreslaaes udrede af Staten. Indirecte Understøttelse kunde ydes ved at tilstaae Actie- eller andre Selskaber, der maatte danne sig til disse Sagens Fremme, al den Rettelse med Hensyn til Byrde og Afgifter, som ellers indrømmes de meest begunstige af slige Foreninger. Endelig vilde det være nødvendigt at forunde især de mindre Bemidlede Laan, mod stillet Sikkerhed og et vist aarligt Afdrag, f. Ex. 4 pCt. Renter og 2 pCt. Afdrag eller om mueligt $3\frac{1}{2}$ pCt Rente og $2\frac{1}{2}$ pCt Afdrag.

At opstille nogen Beregning over hvad der i de foreslaaede Diemed vilde være nødvendigt, er paa Sagens nærværende Standpunct ikke gjørligt; det Rigtigste vilde vel være, at der forsøgsviis opførtes en vis Sum dertil paa det aarlige Statsbudget; Erfaringen vilde da blive den sikreste Veileder; Rifico vilde der ikke blive for Staten, da den ikke havde paataget sig nogen Forpligtelse uden for det ene Aar, og for Behreidelsen, ved tomme Løfter at have loffet Landmændene ind i kostbare Foretagender, var den efter Sagens Natur ogsaa sikret.

Efter saaledes at have omhandlet den ene Wei, ad hvilken Staten kan fremme de omhandlede Anlæg, komme vi nu til den anden, og nok saa vigtige, nemlig Forandringer i eller Tillæg til

de disse angaaende Lovbestemmelser. Som ovenanført ligger en Hovedhindring i, at enhver, om endog nok saa ubegrundet, Modstand af en Tilstødende kan hindre store og indbringende Anlæg. Der maatte altsaa findes et Middel, ved hvilket denne Modstand kan hæves, og dette bestaaer i Oprettelsen af en Autoritet, som, hvor Mægling er utilstrækkelig, har Myndighed til at fjerne hiin Modstand. Autoriteten haves alt i Landvæsencommissionen, der dog, hvor Talen er om betydeligere Anlæg, menes at burde forstærkes med en practisk og theoretisk dannet — respective Engmester eller Draineur, for hvis Tilstedeværelse i Eggen maatte sørges af dem, der projecterede et Anlæg. Skulde Stemmerne herved blive lige, maatte Formandens give Udslaget. Her haves første Instantz; som anden og øverste Instantz formenes derimod for disse Sager at maatte etableres en egen Overlandvæsencommission. For Tiden er nemlig jo Indenrigsministeren traadt istedetfor Rentekammeret og modtager som saadan Appel fra Landvæsencommissionerne; men man er ikke vant til at see en Overdomstol beklædt med en enkelt Person; de Stridende vilde derfor vistnok ansee sig mere betryggede, naar det foreslaaede Overtribunal kom til at bestaae af Indenrigsministeren, og tvende andre Mænd, den ene Jurist, den anden erkjendt kyndig i Landvæsenssager. Jeg maa udtrykkelig forvare mig mod at foreslaae Oprettelsen af nye Embeder, men mener at de tvende tiltrædende Mænd skulde varetage de nævnte og andre hidhørende Sager mod Godtgjørelse for det hvergang udførte Arbeide, hvilken hvor Trætter bleve afgjorte efter almindelige procesuelle Regler blev at udrede af de stridende Parter. For at antyde den Region, i hvilken de ommeldte tvende Medlemmer menes at burde søges, bringes Sjællands Stiftamtmand, Høiesteretsassessor, Domaine-directeuren, anseete Landmænd fra Omegnen e. desl. i Forslag. Naar nu disse to Autoriteter vare ordnede paa den foreslaaede Maade, vilde de have 2 Functioner at varetage, deels at ordne alt til et paatænkt Anlægs Fremme Fornødent, deels at afgjøre, om og til hvilken Grad samme burde nyde godt af den Understøttelse, Staten havde bestemt for samtlige Foretagender, i hvilken

Henseende 1ste Instants dog kun havde at gjøre Indstilling, 2den at fatte Beslutning.

Det Væsentlige i første Henseende menes da maatte være, at naar Een eller Flere forlangte Landvæsencommissiøns Bistand for at faae Understøttelse til et Anlæg, eller Hindringer der stillede sig mod samme bortryddede, da maatte først fremlægges et nogenlunde fuldstændigt Project over dette. Derefter maatte Landvæsencommissiønen undersøge, om Projectet paa Grund af sin Betydning og de deraf berørte Interesser fortjente at komme i Betragtning. Fandtes dette at maatte benægtes, affagdes herover Kjendelse. I modsat Tilfælde gjordes om fornødent fra Landvæsencommissiønen Indstilling til Overlandvæsencommissiønen om den Bistand, der maatte kunne erholdes til fuldstændig Nivelation og Vandløbs Afstifning. Naar man derefter er kommet til klar Oversigt over alle Betingelser, der ere nødvendige til Anlæggets Fremme, afholder Landvæsencommissiønen Møder, hvor det Fornødne ordnes mellem Alle i og ved samme Interesserede. Her bliver da først at undersøge de Indvendinger, der reises mod Anlægget. Forsaavidt disse ikke kunne fjernes ved Overenskomst, har Landvæsencommissiønen Myndighed til at affige bindende, til Overlandvæsencommissiønen appellable Kjendelser. Herved formenes Hovedprincippet at maatte være, at Ingen kan berøves sin lovlige Ret uden mod fuld Erstatning, ligesom heller ikke Nogen, selv mod Erstatning kan tvinges til at opgive et lovligt Etablissement, der udgjør en egen Næringsvei, hvorimod han er pligtig til at underkaste sig Forandringer i Etablissementet, naar han kun sættes i Stand til at drive det med ligesaa megen Fordeel som før. Saaledes maa Ingen kunne tvinges til at nedlægge en Mølle, men han er pligtig til at modtage en anden drivende Kraft, der sætter ham i Stand til at drive sin Møllehaandtering paa samme Sted og med samme Fordeel som før. Fiskegaarde kunne derimod mod Erstatning fordres nedlagte, da de vel sjelden kunne siges at udgjøre en Deel af en Mands egentlige Livsbesjæftigelse.

Har Nogen begyndt at oppløse en Eng, der ved et paa-tænkt Engvandingsanlæg fra Ager maatte gaae tilbage til at vorde Eng, da maa Landvæsencommissionen kunne paabyde at det skeer, mod Erstatning om fornødent gjøres. Vand maatte ikke kunne stemmes saa høit op, at det bedærvede Agerland, som dog ikke kunde blive til Eng. Undtagelse herfra kunde kun gives naar den paagjældende Agerstrækning var meget ubetydelig. mod Engen; Erstatning maatte naturligviis gives.

Ingen kan berøves Vand, der tjener til Forskjønnelse af Hauge eller Lystskov — hvad den engelske Lovgivning kalder ornamental water. Opstaaer Collision med offentlige Interesser, som Skibsfart, offentlig Bramfart e. desl., bliver Sagen at afgjøre ved Lov.

Er alt Hidhørende ordnet, lader Landvæsencommissionen, hvor Talen er om Draining, de nye Afledninger afstikke, bestemmer Dybde og Brede for disse, eller, hvor de gamle kunne bibeholdes, den Fordybning og Udvidelse de muelig maatte behøve. Den bestemmer om Afledningerne kunne være aabne eller ved Hjælp af Rør kunne føres gennem tilstødende Jorder og alt videre i den Henseende Fornødent. Over alt dette forfattes Regulativer, hvis Overholdelse paasees respective af Amtsraad eller Sognenes Vandhusholdere.

Er Talen om Vandingsanlæg, da bestemmer Landvæsencommissionen det Fornødne om de vandførende Strømme, om Opdæmninger, om den Vandmængde, enhver af de Tilstødende kan fordre til sin Vanding eller anden Bedrift, samt alt videre Hidhørende, hvorefter ligeledes forfattes Regulativ, hvis Overholdelse paasees af det Offentlige.

Landvæsencommissionen paahviler det i det Hele at undersøge om Anlægget kan komme i Betragtning til Understøttelse af det Offentlige, hvorom den gjør Indstilling til Overlandvæsencommissionen, som, med Hensyn til det af Staten Vedtagne, bestemmer hvormeget der kan ydes og paa hvad Maade Bistand skal gives.

Forsaaavidt der er Tale om Erstatning til Tilskødende, bliver at paasee, om de ikke selv have Nytte af Anlægget, f. Ex. af Afledningerne førte over deres Jorder.

Hermed være disse Linier sluttede og paa det Bedste anbefalede til en velvillig Modtagelse. Der kan upaatvilelig reises begrundede Indvendinger mod flere af de deri fremsatte Forslag, ligesom mueligt ogsaa ikke uvigtige Puncter ville findes at være forbigaaede. Men det vil ogsaa let bemærkes, at Hensigten med denne Afhandling ikke er, at give en udtømmende Behandling af dette vigtige Emne; den er tværtimod skrevet med det Haab og det Ønske, at Kyndigere og Dygtigere yderligere vilde drøfte Sagen; hvis de her fremstillede Puncter da maatte findes stikkede til at danne Grundlag for videregaaende Discussion, er det tilsigtede Diemed opnaaet. I Gæt ville dog vistnok alle danske Landmænd være enige, nemlig i Udtalelsen af et Ønske, der omtrent stemmer med de Ord, der slutte den i Anhanget indførte Afhandling i lignende Retning af en fransk Forfatter:

Gid Regjeringen vil finde Hovedtanken i forestaaende Udarbeidelse — at det i Landvæsenets Interessse er paatrængende nødvendigt, at der af den lovgivende og administrative Veie tages virksomme Forholdsregler for at fremme Draining og Banding — rigtig og indlysende. Her er Talen om at yde Staten en uberegnelig Tjeneste. Vi ville hengive os til det Haab, at vort Fædreland ikke længere skal staae tilbage.

Skrrevet i Kjøbenhavn i Marts 1855.

Anhang.

For at give Oplysning om den Maade, hvorpaa man andetsteds har søgt at løse den i forestaaende Afhandling behandlede Opgave, og de Grundsætninger man i saa Henseende har fulgt, meddeles efterstaaende Oversættelse og Uddrag. De Feil, der maatte forekomme i samme, ville forhaabentlig finde deres Undskyldning i den Vanskelighed, der er forbundet med, at sætte sig ind i fremmed Lovsprog, og fremmed Retstilstand.

A. Manuel du drainage par Barral.

Cap. 31.

Angaaende Lovgivningen med Hensyn til Draining.

(Fri Oversættelse.)

Naar en Jordbruger har forviiset sig om, at hans Jorder behøve at draines, og at han vil have Fordeel af den paatænkte Grundforbedring, er der visse Spørgsmaal, han maa besvare sig selv, før han begynder paa Arbeidet, nemlig: Vil han med Lethed kunne blive af med Vandet, der vil rinde ud af hans Drainrør? Findes der, inden- eller udenfor hans Grændser Grøfter, der ere istand til at modtage den stundom meget betydelige Vandmasse? Maa han ikke paa sine Naboernes Grund, for at naae en naturlig Afledningsrende? Hvilke Hindringer vil han møde hos Naboer, der enten mangle Oplysning eller tilstrækkelige Pengemidler til at deeltage i et saa kostbart Foretagende?

Disse Spørgsmaal ere meget vigtige, og have ogsaa tiltruffet sig Opmærksomhed hos Regjeringen, som har ladet dem behandle af Landhuusholdningsseksfaberne. Man har især søgt efter, om der inden Lovens Enemærker fandtes Bestemmelser, der enten tillod eller forbød, at Vandet fra et Drainingsanlæg maatte ledes over den lavere liggende Nabolod. Man har spurgt om der i saa Henseende behøvedes en ny Lov, eller om man hos Domstolene skulde see at vinde inappellable Domme for Udstrækningen af de Grændser, inden hvilke en Eier kan bevæge sig med fuld Frihed. Ved at tage Sagen paa denne Maade, affikker man sig efter vor Formening en meget snever Grænse. Man maa see Interesserne fra et høiere Standpunkt. Er det af Vigtighed for Frankrig at see en Fjerdedeel af hele sin Overflade, Halvdelen af sine til Dyrkning stiftede Jorder opnaae en Førgøelse af Frugtbarhed, som kan anslaaes til i det mindste det Halve af den nuværende Frugtbarhed, det vil sige at see Landets Totalfrembringelse forøget som fra 2 til 3, og det ovenikjøbet lavest anslaaet? hvilket vi nærmere skulle bevise.

Det kunde vistnok ikke falde Nogen ind at nægte Vigtigheden af en saadan Opgave. Hvilken Statsmand, der ellers i Sandhed fortjener denne Benævnelse, vilde vel, naar han tilfulde var overbevist om den uhyre Fordeel der kunde vindes, ligeoverfor disse Talstørrelser, lade sig standse af de smaa Vanskeligheder ved nogle ubetydelige Servituter. Man maa ikke agte paa enkeltstaaende Kjævlerier. Regjeringen bør vise Alle, at Drainingen er en Operation, som nytter det Hele — hvis Gavnlighed er fælleds for Alle; I England har man indseet dette, ikke strax, men efter en lang Arrække, efterat have samlet i halvandet Aarhundrede; lad os da haabe at vore Nabers Samlen ikke skal gaae tabt for os, og at vi med eet Spring kunne høre os til den Hvide, hvorpaa de for Diebliffet staae.

Den franske Regjering har ikke forsømt denne Side af Spørgsmaalet. Dumas har medens han var Minister foranstaltet en Samling af alle engelske Lovbestemmelser angaaende Draining, hvoraf han med det Første lader udgive en Over-

sættelse, hvilket han har bekendtgjort for en Landmandsforsamling afholdt i Valenciennes i September 1852, i følgende Udtryk: „Den engelske Lovgivning angaaende Draining er meget confus og meget ældre end man troer; den strækker sig lige op til Dronning Annas Regjering; man seer altsaa, at Spørgsmaalet om Draining i England ikke er fra igaar. Jeg har havt megen Nøie med at samle hele denne Lovgivning; det lykkedes mig omfattet og jeg har ladet forfatte en Oversættelse deraf, som fylder et Bind paa 4 a 500 Sider. Der er 14 eller 15 Love, nogle meget gamle, andre nyere. De Love, der ere udgivne efter Sir Robert Peels System, de nyeste, ere de eneste, der have fængslet Publicums Opmærksomhed, fordi de have udøvet den største Virksomhed. Efterat have undersøgt denne Lovgivning i sin Heelhed, er jeg kommet til den faste Overbeviisning, at Robert Peel ikke vilde have indført sine Forandringer i Kornlovene, isald han ikke havde været fuldt og fast forviisjet om de Fordele, England kunde vente af en almindelig indført Draining.

Den første Forholdsregel man tog var at anvende et hidtil ubekendt Laanesystem paa Draining, idet Staten laante Grundeierne Penge, paa Bilkaar, at disse skulde anvendes til Draining og tilbagebetales i 20 til 25 Aar. Den, der ikke har seet England i 1848, kan ikke gjøre sig nogen Idee om Vigtigheden af denne Operation, thi i hiint Aar blev den isærdeleshed indført efter en stor Maalestok. Steg man i Efteraaret 1847 op paa en Høi, da vilde man til alle Sider, saa langt Diet kunde naae, have seet Jorden suret af Drain, som nu skulde sankes, og sribet af med røde Linier, der daanedes af Rørene, som deri skulde nedlægges. Og deraf er nu ethvert Spor forsvundet; men man vilde ikke heller kunne gjennemgrave Jorden nogetsteds i England uden at støde paa Drainrør.

Robert Peel har ikke ladet sig nøie med at anvende Statens Pengemidler for at fremme Draining; han har ogsaa sagt til Sogne-Communerne: Jeg har udgivet en Expropriationslov, for at I kan anvende Eders Grundeiendom til Drainingsanlæg;

benyt den! Han har sagt til de Umyndige, hvis Jordegods styredes af Formyndere: Draining bør kunne komme Eders Jorder tilgode; Eders Formyndere ere bemyndigede til, at behæfte deres Myndblingers faste Giendonme i dette Diemed. Han har altsaa forudseet de Banfeligheder, der kunne stille sig mod Drainingens almindelige Udbredelse, og paa de nævnte Maader gjort den mulig over den største Deel af Englands Overflade. Jeg er overbeviist om, at de to Trediedele af Englands til Dykning egnede Overflade ere drainede, og at kun en Trediedeel endnu staaer tilbage i denne Henseende.

Der var endnu en Banfeligbed at overvinde, men den var den største i et Land, hvor Giendomsretten agtes saa hellig som i England; det var nødvendigt, at Afledsrenderne gif over Andres Grund; dette er nu tilladt ved en Lov; nu kan man mod en meget ringe Godtgjorelse føre sine Drains over fremmed Mands Grund.

En af Dumas's Efterfølgere i Ministeriet har ladet den af ham begyndte Samling af Anordninger fuldstændiggjøre, og har desuden sendt en kyndig Civilingenieur med 3 Elever til England, for at studere hele Sagen paa selve Stedet.

Medens disse indsamle værdifulde Erfaringer, som ved deres Hjemkomst ville komme Fædrelandet til Gode, er det nødvendigt at komme fuldkommen paa det Rene med Hensyn til de Puncter i Lovgivningen, som alt ere ordnede i England, og hvis Ordning nu er nødvendig hos os. I den Anledning vil det være Læseren kjær i efterstaaende Indstilling til vedkommende Ministerium at finde en meget klar Udvikling af det engelske System.

Hr. Minister!

Giere og Brugere kunne ikke unblade, næstefter at takke, fordi kyndige Folk ere sendte til England for at studere Draining, at henlede Deres Opmærksomhed paa følgende Betragtninger, der upaatvivlelig ville bevæge Dem til at virke end yderligere for Drainingens Fremme.

Under Lovgivningens nærværende Forfatning, er Draining umulig paa mangfoldige Jorder.

Er denne Sætning antaget, følger Slutningen af sig selv.

Det er Dem bekendt, Hr. Minister, at en tilstrækkelig Draining idetmindste maa lægges 1 Meter — 3 Fod — dybt.

Er nu Vandet samlet 1 Meter under Jordens Overflade, saa er det nødvendigt at Afløbet ogsaa maa finde Sted 1 Meter nede, da det ellers vilde blive staaende i Rønderne, hvorved Drainingen ikke vilde bevirke andet, end at der blev tilveiebragt et Gjemmested for Vandet lidt dybere nede end det Punct, hvor Naturen havde anbragt det. Den under Jordens Overflade samlede Vandmasse vilde tage noget til, — det var al den Nytte Drainingen havde tilveiebragt.

Det indsees da klart at hvilket som helst Grundstykke, hvilken som helst Mark, den største som den mindste, der ikke paa den Side, hvorimod den har sit Fald, tillige har en Grøft, en Rende, en Fordybning i Jordbunden, hvis Bund ligger en Meter dybere end hiins Overflade, ikke kan blive drainet; og at det, hvis man vil have at dette skal finde Sted, er nødvendigt at der gives Eieren Ret til, at anlægge sine Vandafledninger hen under Naboernes Jorder, for saaledes at faae et Afløb, der efter Overfladens Bestaaffenhed ikke kunde anlægges som aaben Grøft. Og fordi De, Hr. Minister, har indseet denne Banskelighed, netop derfor har De sendt en Mand til England, for at studere de Dele af dette Lands Lovgivning, der angaae Draining, særlig med Hensyn til Retsforholdet mellem Naboer og til Afledning af stadeligt Vand.

Englænderne have imidlertid ikke paalagt de Tilgrændsende nogen Forpligtelser for at faae Draining indført; men de have i Betragtning af, at Draining maa og bør være et fælleds Foretagende, afgjort Sagen paa en endnu mere indgribende Maade, hvis Grundtræk vi her ville opstille.

Eierne af Halvdelen af de Jorder, der ligge indenfor en vis Omkreds, ønske at draine; de udvikle deres Plan for Schemeriffen. Denne Embedsmand lader Planen nøie undersøge af

en dertil beskiftet Person — han bekendtgjør den offentlig — modtager Indvendinger mod samme — bedømmer disse — hvis han afviser dem som ubegrundede, udnævner han Commissairer, der ere fuldbemyndigede til — at optage Kort — taxere hvert Grundstykke — optage Laan af det Beløb der er nødvendigt til Arbejds Udførelse — udføre Arbejdet — udstrække Anlægget til alle Jorder indenfor en engelsk Miils Omkreds, der trænge til at draines — og endelig reparere det fulde Beløb paa alle de drainede Jorder i Forhold til den forøgede Værdie, de have erholdt ved Anlægget. Der ere endnu flere Bestemmelser med Hensyn til Enkeltighederne og Udførelsen, men Hovedideen er følgende: Der findes ingen Forpligtelse til at underkaste sig nogensomhelst Byrde sigtende til at skaffe Vandet Afløb, men man er forpligtet til at taale Drainingen og til at deeltage i Omkostningerne i Forhold til Eiendommens forøgede Værdie.

Jeg citerer ikke dette Lovgivningsprincip hos vore Naboer, Hr. Minister, for at fordre dets umiddelbare Anvendelse her i Frankrig, men kun for at bevise, at Draining af dem er anseet som en Operation, der ikke kan udføres isoleret, af en enkelt Eier, men som maa udstrækkes saa vidt, som dertil føles Trang. Men gjælder dette for Englands Jordbundsforhold saa gjælder det ogsaa for Frankrigs; thi Principet for Draining er allevegne det samme, og om man end for Tiden ikke i Frankrig vil anvende de Grundsætninger og den Fremgangsmaade, som man har indført i England, saa vil det dog være overordentligt gavnligt, ved nogle meget simple Lovbud i Fremtiden at gjøre den mulig hos os. Vi have alt een Bestemmelse, som analogt kan anvendes paa Draining. Naar nemlig Loven af 29de April 1845 tillader den, der vil vande sine Jorder, at føre det dertil fornødne Vand over de tilstødende Lødder, saa synes dette Princip ogsaa at kunne anvendes paa Draining, der kan være ligesaa nødvendig som Vanding. Ved Vandingsanlæg er det næsten altid nødvendigt, at lede Vandet ind over Naboernes Grund, ved Draining maa man næsten altid føre det bort over samme. Der er kun een Forskjel mellem disse to Slags An-

læg: ved Banding indledes Vandet i aabne Grøfter, hvorved nødvendigviis endeel Jord gaaer til Spilde; det ved Draining afledte Vand føres bort i luffede Render, der langtfra at skade den lavere liggende Løb, tværtimod forsøger dennes Frugtbarhed, i en ringere Grad hvis Eieren nøies med den, ved disse Afledsrør bevirkede Udtørren af Jorden, men i langt høiere Grad, naar han støtter egne Drains paa hiin, der da tjener ham som Samle drain. Det maatte altsaa være et meget indskrænket Hoved, der vilde ansee det for en Byrde paa den Maade at modtage Vandet fra sin Naboe. Jeg mener endog, at det er stemmende med Retfærdighed, at den, der leder sine Drains ind i Naboens Afledningsdrains, forholdsviis tager Deel i Omkostningerne ved Anlæggelsen af sidstnævnte. Derimod synes det overflødig for Tiden at overveie, om den, der uden eget Arbeide, lader sig nøie med den Nytte, som de Drains, der ere førte hen under hans Jord, af sig selv skjænke ham, bør tage Deel i Omkostningerne, efter som Spørgsmaalet desangaaende maa komme ind under Hovedspørgsmaalet, der længere hen vil blive behandlet, nemlig: om Draining bør være et tvunget Anlæg. I en anden Henseende maa man derimod forlange Bistand af Loven, det er nemlig for at erholde Beskyttelse mod at Drains ganske eller deelviis ødelægges, samt Straf for den, der hindrer Vandets frie Løb. (I denne Henseende henvises til Art. 437, 456 og 457 i code penal, som indeholder Straffen for lignende Forbrydelser og 640 i code civil, som omtaler Forholdet i Almindelighed mellem høiere og lavere liggende Jorder.) Endelig maa der bestemmes til hvilken Autoritet den, der vil afgrave sit Drainvand gjennem Naboernes Grund, i den Anledning har at henvende sig, og om Sagen muligt kan blive Gjenstand for Søgmaal ved den ordinaire Domstol. Jeg skulde være tilbøielig til at antage, at det maatte være de ordinaire Domstole, der skulde afgjøre de Stridigheder, der maatte opstaae mellem den, der drainer og den, over hvis Grund Vandet skal bortledes, og det af den Grund, at Sagens Betydning for det Offentlige endnu ikke er, og endnu ikke kan

være afgjort, saa at det altsaa kun er Privat-Interesser, hvorom der hidtil er Tale. Overligere Vanskeligheder synes ikke at finde Sted med Hensyn til det paagjældende Spørgsmaal. At et Samle- eller Afledningsdrain føres under en Lod, maa nødvendigviis være til Gavn for denne — følgelig kan det ikke falde Nogen ind, at sætte sig derimod; og da Anlægget af dette Drain ikke kan stee, uden at det koster Benge, saa vil det, paa den anden Side, ikke heller falde Nogen ind, alene for Løier at anlægge et Drain, naar der ikke haves Vand, som det skal aflede. Den eneste Vanskelighed, skjøndt af underordnet Betydning, der endnu kunde opstaae, er Spørgsmaalet med Hensyn til den Retning, der bør gives et Afledningsdrain; den nedeliggende Grund kunde nemlig forlange een, den ovenliggende en anden, og det bliver da indtil Draining erklæres for et Statsviemed, hvis Udførelse skal stee under Get, og ledes af den administrative Myndighed, nødvendigt, at der bestemmes, hvilken Autoritet der skal kjende, saavel angaaende de Hindringer, der lægges Aflednings-Anlægget i Veien, som angaaende den Retning dette bør have. I denne Henseende mener jeg at man bør vælge den, der er de Stridende nærmest, og tillige den, hvis Anvendelse koster mindst, og det er Fredsdommeren.

Det er mit inderlige Duffe, Hr. Minister, at disse Betragtninger maa fremme den Overbeviisning hos Dem, at Tiden er kommen, da der kan og bør gjøres Noget for at befordre Draining; og da Erfaringen er den bedste Læremester i Landvæsenet, saa haaber jeg, at De vil være af den Mening, at Regjeringen bør gribe alle de Forholdsregler, der kunne lette private og Enkeltmands Drainings-Anlæg, forinden der tages nogen Beslutning angaaende det store Spørgsmaal om almindelig, og følgelig tvungen, Draining. Ved Betragtningen og Buroderingen af de Privates Anlæg vil man forinden kunne samle en ny og høist gavnlig Sum af Erfaringer“.

Bienaimé.

Vi ere fuldkommen enige i, at der maa gives en Lov med Hensyn til Draining, som bestemmer, at den høiere Liggende,

uden nogenfomhelst Forpligtelse til Skadeserstatning, kan anlægge en Afledningsdrain gennem den lavere Liggendes Løb, dog at det iagttages, at Arbeidet skeer paa en beleilig Tid, medens Marken er bar, og saaledes at derved ingen Hindring lægges i Veien for dens Behandling. Opstaaer Vanskeligheder, da skal Fredsdommeren, efter indhentet Skjøn fra kyndige Mænd, bestemme den Retning dette Drain bør have. Drainer den lavere Liggende ogsaa, da tager han Deel i Omkostningerne ved Anlægget af Afledningsdrainet, efter et af Skjønsmændene bestemt Forhold.

Disse Bestemmelser, mene vi, ere tilstrækkelige for Tiden, men med Hensyn til hele Landets Dyrkning, kan vi ikke andet end udtale det Ønske, at der maatte udkomme en Lov, der bestemte, at Draining er en Operation, der samtidig skal udføres paa alle Jorder inden en vis Omfreds, naar Halvdelen af Eierne af disse Jorder ere blevne enige om, at anerkjende dens Gavnlighed, og denne Gavnlighed efter foretagen lovlig Undersøgelse af vedkommende Autoritet er bleven erklæret at være tilstede.

(Her følge nogle Undersøgelser om, hvorvidt den alt eksisterende Lovgivning maatte kunne gjøre en ny Lovgivning angaaende Draining overflødig, hvilke ikke kunne have Interesse for den danske Læser. Derester vedbliver Forfatteren som følger:)

At den nærværende Lovgivning er utilstrækkelig er alt bevist i Loiret; flere Gieere have standset deres Drainings-Arbejder af Frygt for, at de ikke skulde kunne føre Vandet ud over Naboernes Jorder. I Marne er Hr. D. bleven standset af samme Hindring. I Moselle befandttes Hovedhindringen for at Hr. A. kunde draine sin Eng at ligge i de lavere Liggendes Brangvillighed. Disse satte sig imod Fordybningen af Udtømnings-Canalen, under Paaskud af, at deres egne Enge vilde lide ved for megen Udtørring, medens det netop var en Kjendsgjerning, at disse led af Suurhed. Denne Brangvillighed har Hr. A. ikke kunnet overvinde, og har derfor maattet lade sig uvie med en ufuldkommen Afledning. Men vi kunne gaae endnu videre;

der er hele Egne, f. Ex. Berthois, hvor Afgravning er umulig, fordi man ikke blot maa føre Vandet over nogle Raboers Lodder, men gennem langt betydeligere Strækninger, for at kunne skaffe det den fornødne Udvei. Hele Landstaber ere opfyldte af Moser og Sumpe; samtlige Beboere paa en stor Udstrækning maatte arbejde i Forening for at tilveiebringe fornødent Afløb for denne Vandmasse.

Under alle Tilfælde er Uvissheden den skadeligste af alle disse Omstændigheder; den hindrer Draining i at faae Fremgang. Den maa man see at faae Ende paa, selv om det skulde stee ad Kettergangens Wei. — Men Udfaldet af en Proces er altid uvis, og lader under alle Omstændigheder vente paa sig i flere Aar; ønskeligere var det derfor at Regjeringen vilde ordne Sagen ad Lovgivningens Wei. Den Lov, vi begjære, burde desuden stræbe at opmuntre til Draining, om ikke ved en umiddelbar, dog idetmindste ved en middelbar Understøttelse. En tidligere, endnu gjældende Lovbestemmelse, hvis Hensigt er at opmuntre til at udtørre Moradsfer, opdyrke øde Jorder, opelske Skov, plante Træer og anlægge Wiinbjerge, fastsætter, at de Byrder, der ved den Tid Anlægget fandt Sted, hvilede paa den indtagne Grund, ikke kunne forøges i Løbet af 15, 20 eller 30 Aar. Kunde denne Bestemmelse ikke udvides til Draining? kunde man ikke tilstaae denne Skattefrihed i flere Aar? Den Lettelse, der saaledes lovedes Jorder, der nu ingen Værdie besidde, vilde kun forarsage Staten lidet Tab, og det Tabte vilde siden komme tilbage med fuld Rente, naar de forbedrede Jorder i sin Tid bleve indtagne under den da paa ny foretagne Skatteligning.

Gid Regjeringen vil finde alle disse Betragtninger indlysende; her er Talen om at yde Staten en uberegnelig Tjeneste. Vi ville hengive os til det Haab, at vort Fødeland ikke længere skal staae tilbage.

B. Uddrag af engelske Lovbestemmelser angaaende Draining.

I. Parlaments-Act af 28de August 1846, som bemyndiger til at yde Laan af Statens Midler inden en vis Grændse, for at fremme Jordernes Forbedring i Storbritanien og Irland ved Hjælp af Draining.

1. I Betragtning af at en stor Deel af Kongerigernes Jorders Productivitet og Værdie kan forøges betydelig ved Draining, og da Agerdyrkerens Virksomhed derved fremmes, og almindeligt Velbefindende og god Sundhedstilstand derved befordres, og dette Bærk vil lettes ved Forstud af Statskassen mod Sikkerhed i de drainede Eiendomme, og der allerede gennem flere Lovgivningsarbejder er stræbt hen mod dette Maal, saa befales, at der i samme Diemed af Statskassen maa ydes Laan indtil 2 Millioner Pd. St. for Storbritanien og 1 Mill. Pd. St. for Irland.

8. For at Laan skal kunne erholdes maa Begjæringen forelægges og antages gyldig af vedkommende Autoritet.

9. Denne Autoritet er Inclosure Commissioners, som atter have underordnede Fuldmægtige omkring i Riget.

13. Disse Fuldmægtige kunne til Sagens Oplysning modtage Erklæringer og i Henhold til disse afhøre Personer, som frivillig give Nøde for dem, men de ere ikke bemyndigede til at indkalde tvungne Vidner.

14. Den, der ønsker at erholde Laan til Drainingsanlæg, skal til bemeldte Commissioners indgive en Begjæring, som indeholder nærmere Beskrivelse af den Grund, der agtes drainet, Maaden hvorpaa Anlægget skal stee, Overslag over Beføstningerne, Overslag over den forventede Værdieforøgelse, Alt saa nøiagtigt, at Commissioners kan bedømme om og til hvilken Grad der er Anledning til at gaae ind paa Andragendet, som ogsaa skal opløse om Andrageren har fuld eller indskrænket Eiendom over Grunden, samt om det anøgte Laan skal dække alle eller kun en Deel af Beføstningerne ved Anlægget.

15. Commissioners kunne forlange Sikkerhed for at alle Udgifter i Anledning af foreløbige Undersøgelser og Tilshyret med Arbeidet blive betalte af Andrageren, hvilke Udgifter, naar ikke anderledes bestemmes, paahvile denne og ikke heste paa Eiendommen.

16. Hvor Commissioners finde Grund til at gaae ind paa Begjæringen — i hvilken Anledning de deels skulle tage Hensyn til dennes Bestaaffenhed og deels til den Deel der endnu maatte være i Behold af de lovbestemte Laanesummer — da skal de lade alle i samme indeholdte Opgivelser paa det næieste undersøge af Under-Commisfairs — Landmaalere og Ingeniurer — som skulde give Erklæring derover; og hvis disse finde, at den paatænkte Draining kan bevirke en Forøgelse af Grundens aarlige Værdie, som vil overstige den aarlige Rente af det ansøgte Laan, samt at Planen viser at Drainingen er foreslaaet udført paa en solid og varig Maade, saa vedlægger han sin Rapport Planen, Overslaget og Specificationen; og Commissioners kunne derefter anstille end yderligere Undersøgelser, om de saa maa finde for godt.

17. Mene Commissioners derefter at Laanet bør tilstaaes, da udstede de Forstuds-Anviisninger paa vedkommende Kasse, hvorefter Summen, efterhaanden som Arbeidet — dog under stadig Control — udføres, forstudsvis kan udbetales, dog at Forstuddet til ingen Tid maa overstige $\frac{3}{4}$ af det Beløb, der virkelig er anvendt.

18. Forinden Forstudsanviisninger meddeles, skal den indgivne Begjæring om Laan bekjendtgjøres i de offentlige Blade, hvor Enhver, der har Part eller Krav i den Grund, hvori Laanet agtes optaget, indkaldes med 2 Maaneders Varjel, for at fremføre de Indvendinger, han maatte have imod at Laanet ydes. Forinden disse Indvendinger ved Forlig eller ad Lovens Vej ere hævede, kan Forstudsanviisninger ikke udfærdiges.

19. Tilhører Grunden Kirken eller Geistligheden, udfordres vedkommende Biskops eller Patrons Samtykke før Anviisninger udfærdiges.

20—21. Blive de ovenfor omtalte Indvendinger ikke tagne tilbage efter mindelig Overenskomst, har Laansøgeren at henvende sig til visse høiere Autoriteter, som naar de ved foretagne Undersøgelser finde, at Erholdelsen af det attraaede Laan vil være til Gavn for alle i Lodden interesserede Parter, tillade sammes Optagelse. Det paalægges de ommeldte høiere Autoriteter at simplificere Fremgangsmaaden i disse Sager saa meget som muligt.

24. Børgere og Administratorer kunne ligesaa fuldt som Giere contrahere de i denne Act omhandlede Laan.

25. Commissioners skulle lade føre stadigt Tilsyn med Udførelsen af de Arbejder, til hvis Fremme er tilstaaet Laan.

26. Englands og Irlands Banker skulle aabne Commissioners en egen Konto, for at lette Ud- og Tilbagebetaling af disse Laan.

28—31. Efterhaanden som Arbeidet befindes forsvarligt udført, befører Commissioners det tilfagte Beløb udbetalt.

34. Laanet hæfter paa Eiendommen og skal forrentes og tilbagebetales med $6\frac{1}{2}$ pCt. i 22 Aar.

35. Denne Gjæld hæfter paa Eiendommen med samme Kraft som forskjellige nævnte offentlige Afgifter, og inddrives som disse.

36. Er en Eiendom end behæftet, er Gieren — i Skotland — dog berettiget til at optage Laan af denne Art.

37. Umyndiges og desl. Midler kunne i Almindelighed anbringes i Eiendomme, endskjøndt disse maatte være behæftede ved slige Laan.

38—39. Aarlig Rente og Afdrag udredes af dem, der eie og bruge den behæftede Grund, og disse Personer ere ogsaa forpligtede til at vedligeholde Drainingsanlægget.

45. Den paadragne Gjæld kan istedetfor at afbetales i 22 Aar ogsaa tilbagebetales paa een Gang eller deelviis, dog kun med et vist Minimum.

46. Commissioners of inclosure kunne bestemme den

Sum, der skal udbetales de underordnede Fuldmægtige, Landmaalere o. A. for havt Arbejde og Uleilighed.

47. Alle i Anledning af denne Act udstedte Documenter ere fritagne for Stempelafgift.

48. Inclosure Commissioners og Receiver General of stamps & taxes skulle aarlig bekendtgjøre hvormeget der i Aarets Løb er udlaant af den bevilgede Sum, og hvormeget af de modtagne Laan er tilbagebetalt.

II. Tillægs-Act til forestaaende Act; 30te Marts 1847.

1. Laan efter Act af 28de August 1846 maa ogsaa gives til at fremme Arbejder, der staae i Forbindelse med Drainingsanlæg, bl. A. til Hegning og Rydning af Land, der skal draines.

7. Forskuds-Anviisninger maae ikke gives inden der Hayes Visshed eller Sikkerhed for, at det Arbejde, til hvis Fremme Laanet er tilstaaet, kan være fuldført i 5 Aar fra Anviisningens Dato. Ingen Forskuds-Anviisning maa udstedes over et vist Maximum 10000 Pd. St. — med mindre der Hayes Sikkerhed for at Arbejdet vil blive fuldenbt inden 3 Aar; eller og at Anlægget finder Sted i Skotland i et meget fattigt District, og Arbejdet udføres af Districtets Beboere.

9. Forskuds-Anviisninger kunne transporteres til Andre, som forstrække Penge til Arbejdets Fremme.

III. Act for at lette Draining i England og Wales, 21. Juni 1847.

1. Den Autoritet, der skal bringe denne Act til Udførelse, er Inclosure Commissioners med Bistand af lovlig udnævnte Assistentter, Secretairer, Skrivere o. fl. Underordnede.

3. Commissioners skulle jævnlig indgive Rapporter, om hvad de udføre, til en af Ministrene, og engang om Aaret indsende Generalrapport, som skal forelægges Parlamentet.

4. Naar en Strækning Land egner sig til Draining, saa kan Enhver, der har Andeel i samme og agter at udføre den, men som støder paa Hindringer paa Grund af Collisioner med Naboerne, indgive et Andragende til Commissioners, hvori an-

gives Maaden, hvorpaa Drainingen kan udføres, og begjære Bemyndigelse til Udførelsen. Denne Begjæring skal bilægges med Kort over den paagjældende Strækning, og over de tilstødende Eiendomme, paa hvilke man ved Anlægget vilde komme ind med Afledningsgrøfter eller andre Arbeider, Strømme og Aflob, der paa en eller anden Maade maatte tages under Behandling, foreslaaede Forandringer i deres Løb, nye Gjennemgravninger eller andre Arbeider, Pomper og Raffinerier, der tænkes anvendte; Lister over Ciere og Brugere af de Strækninger, der agtes draineede og forbedrede, saaaog af de Strækninger, som afficeres eller gjennemskjæres ved Anlægget; Overslag over Udgifterne ved Anlægget, hvoriblandt de Penge, der ventes udgivne i Anledning af Kjøb eller Erstatning til afficerede Nabogrunde, samt over den forventede Fordeel. Gjenparter af disse Documenter skulle fremlægges til Eftersyn i en Maaned paa et af Commissioners bestemt Sted, hvor da Enhver kan gjennemsee og copiere dem, ligesom Commissioners og ere pligtige til, mod Betaling, at lade dem copiere til dem, der forlange det.

5. Commissioners skulle paalægge Andragerne at bekjendtgjøre denne Fremlæggelse i Bladene, og specielt derom underrette alle vedkommende Naboer, der afficeres ved Anlægget, samt tillige opfordre disse til, inden 6 Uger at tilstille Commissioners deres Indvendinger mod samme.

6. Forinden der strides til at anstille foreløbige Undersøgelser i Anledning af Begjæringerne, kan Commissioners forlange Sikkerhed for Udredelsen af de Udgifter, der kunne flyde af disse.

7. Derefter udnævne Commissioners en assisterende Commissair, der paa Stedet anstiller alle fornødne Undersøgelser, afholder offentlige Møder, hører Indvendinger og modtager alle de Forklaringer, der maatte tilbydes.

8. Assistenten giver derpaa sin Indberetning; Commissioners kunne, om de ansee det Fornødent, anstille end yderligere Undersøgelser, og hvis de endelig finde, at Drainingen eller Anlægget kan udføres uden væsentlig Skade for den Grund,

der skal gennemstjæres eller paa anden Maade afficeres, og at den Skade, der ved Anlægget tilføies samme, virkelig og fuldkommen vil blive erstattet i Kraft af denne Act, saa kunne de tillade at Anlægget udføres enten efter Forslaget, eller med de Forandringer heri, som de finde passende. De bemyndige da enten Andragerne, eller nogle af dem, eller hvem de ellers finde for godt, til at udføre Arbeidet i et vist bestemt Tidrum, samt til siden for bestandigt at vedligeholde det, dog under Forpligtelse til at erstatte alle Vedkommende den Skade, der maatte skyde af Anvendelsen af denne Myndighed.

9. De saaledes bemyndigede Personer ere berettigede til at betrede anden Mand's Grund, og der, dog i nøie Henhold til Ordrens Ord, udvide, afdede, fordybe eller rense Vandløb, anlægge nye Vandløb, forandre ældre Bredder af Vandløb, eller Sluser og Dæmninger over samme, oprette nye, eller andre Værker for Drainingens Skyld, og anlægge Damppomper eller andre Maskiner. Dog kan, uden Gierens Tilladelse, ingen Afgang af denne Art finde Sted, forinden Erstatning for den derved forarsagede Skade er fastsat og erlagt.

10. Commissiøners ere berettigede til at tillade at der til Bygninger for Maskiner eller hvor Anlægget ellers gjør det nødvendigt, kjøbes og overtages et Stykke Grund, dog at det ikke ligger i en Park eller et Lystanlæg og ikke indbefatter mere end 3 acres, forsaavidt ellers Gieren ikke frivillig indrømmer Saalg af mere*).

*) „I-en Act af 23. Juli 1847 bestemmes yderligere at de ommelte Anlæg ikke maa finde Sted i Gauger, beplantede Spadsereveie eller Opfjøsler til Gaarde, med mindre Vedkommendes Samtykke dertil gives. I denne Act bestemmes endvidere, at hvor en Vandkraft har været anvendt til nogen Mølle eller andet industrielt Anlæg, der maa Vandkraften ikke formindskes, med mindre der tilveiebringes en drivende Kraft af samme Styrke, og fuld Erstatning gives Gieren af Anlægget for den forøgede Udgift, der maatte følge med Benyttelsen af den nye Kraft. Laregaarde maae ikke forstyrres“.

12. Commissioners kunne ikke autorisere noget Anlæg, hvorved Strømme og Vandbeholdninger, der afgive Vand til Forskjønnelsesanlæg, kunne blive gennemskarne, afledte eller forstyrrede, forsaavidt ellers Vedkommende ikke dertil maatte give deres Samtykke.

13. Tvende Gjenparter af Commissioners Ordre, hvorved de autorisere et saadant Anlæg, skulle nedlægges i passende Archiver, og Udskrifter deraf mod Betaling gives.

14. Hvor det forsømmes at oprense Vandløb eller vedligeholde deres Bredder, kunne de Stadelidende gjøre det for Vedkommendes Regning.

15. Ingen kan dog i saadan Anledning betræde anden Mandes Grund uden lovformelig Bemyndigelse af Dyrigheden.

Intet i denne Act omtalt Anlæg kan foretages paa Sølysten, i nogen Bugt eller Arm af Havet, eller paa nogen seilbar Strøm saalangt som Flod virker uden Tillabelse af Rigets Storamiral, der ellers kan lade hele Værket sløise og tilintetgjøre, og sætte Alt i den tidligere Stand, og det for Anlæggerens Regning.

IV. Parlaments-Act af 1ste August 1849 bestemmer for end yderligere at fremme Draining, der forøger Landets Productivitet, gavner Sundhedstilstanden, staffer den arbejdende Klasse Fortjeneste, især paa Aarstider, da Arbeidet ellers standser, og da de i tidligere Acter ommeldte Summer, nemlig 2 Millioner Pd. St. for Storbritannien og 1 Million for Irland ere anvendte, da Tillægssummer ere blevne tilstaaede for Irland, da der endvidere er begjært mere end $\frac{1}{2}$ Million for Storbritannien og videre Beløb til Irland, og da det vilde være gavnligt om Private ogsaa toge Deel i disse Pengetransactioner, at Staten træder til for at lette og ordne Om sætningerne. Hovedbestemmelsen i Acten er den, at naar Private ere blevne enige om at hyde og tage Laan i Anledning af et Drainingsanlæg, da henvende de sig til Inclosure Commissioners, der gaae frem som naar Laanet skulde stiftes med det Offentlige, kun at de modtage Pengene af Laangiveren og ind-

sætte dem i Statens Banker, paa hvilke de senere, efterhaanden som Arbeidet er udført, meddele Laantageren Anviisninger. Forøvrigt giver Laan, stiftet under denne Act's Autorisation, de samme Rettigheder og Forpligtelser, som om det, i Henhold til de tidligere givne Parlamentsacter, var contraheret med det Offentlige.

V. Endelig bestemmer Parlaments-Act af 15. Juli 1850 at der for at fremme Draining, saavelsom Landvæsenet i det Hele, maa af Statens Kasse udlaanes 2 Millioner Pbd. St. i Storbritanien og 200,000 Pbd. St. i Irland. Ingen maa tilstaaes høiere Laan end 5000 Pbd. Slutningen af Acten tilstaaer endvidere Laan af 800,000 Pbd. til Draining og almeennyttige Anlæg i Irland.

C. Provisorisk Anordning angaaende Bands Afledning og Afbenyttelse i Gæstdistricterne i Hertugdømmet Holsteen, af 5te Juni 1854.

Efter i Indledningen bl. M. at have omtalt at der mulig vil blive oprettet en høiere Autoritet, der skal lede hele Bandvæsenet, bestemmer Lovgiveren som følger:

1.

Hvor Agerdyrkningen kræver det, paaligger det enhver Grundbesidder at aflede alt Vand, Grundvandet indbefattet, der kommer ind til ham efter den tilstødende Grund's naturlige Fald, forsaavidtsom Afledningen kan finde Sted ved Grøfter, der ere 4 Fod dybe, eller gennem Rør, lagte til samme Dybde. Til dybere gaaende Arbejder i Agerdyrkningens Interesse er man kun forpligtet, naar Naboen derpaa har vundet Hævd eller anden lovlig Adkomst, eller Godtgjørelse gives.

2.

Naar overveiende landoekonomiske Fordele kunne opnaaes ved mere udvidede Afgravninger, kan en Grundbesidder tilholdes

at udføre dem paa sin Grund i Andres Interesse, men kun med fuld Erstatning af dem, der have Nyttens deraf.

3.

Alle Grøfter, Bække, Aaer o. s. v. skulle holdes fuldkommen rensede, saa at den hele til deres Gebeet hørende Grund gennem dem kan blive befriet for skadeligt Vand. Arbeidet paaligger dem, hvis Grund støder til Vandløbet, saavidt Grundens rækker og muligt affattede Regulativer bestemmer det, dog kun forsaavidt der ikke udfordres kunstige Foranstaltninger, og Omkostningen staaer i et passende Forhold til den Fordeel, der ved Arbeidet tilflyder de Arbeidspligtiges egne Jorder. Hvor Vandløbet danner Grændsen mellem to Eiendomme, paahviler Forpligtelsen til Hælften hver af disse. Disse Bestemmelser forandre dog ikke hidtil bestaaende lovlige Rettigheder.

4.

Naar Istandsættelse og fornøden Vedligeholdelse af Afløbet i større Aaer og Strømme kræve kunstige Foranstaltninger, eller Arbejde og Beføstninger i et saadant Omfang, at disse vilde staae i Misforhold til den Fordeel, der af samme vilde tilflyde de Tilstødende, saa vil der være at affatte egne Regulativer saavel med Hensyn til Arbejdets Udførelse, som med Hensyn til Udbredelsen af Beføstningerne, for hvilke det Princip skal ligge til Grund, at alle Jorder, der have Nytte af Anlægget, skulle tage Deel i Omkostningerne i Forhold til denne.

5.

Forsaavidt der ikke alt høves lovligt bestemmende Anordninger om de i 3 og 4 ommeldte Arbejder, bliver deres Nødvendighed i Henhold til denne Anordning at ansee som begrundet, naar det er beviist, at deres Gavnlighed staaer i et passende Forhold til Arbejdet og Omkostningerne derved.

6.

Rindende Vand maa ikke opdæmmes, eller dets Løb forandres, ikke engang paa Mænds egen Grund, uden at der gives Erstatning for den Skade, som derved paaføres Andre. De retmæssig bestaaende Anlæg af denne Art kunne kun fordres

borttagne, naar væsentlig overveiende Fordele i Landvæsenets Interesse derved opnaaes, og fuld Erstatning gives. Hvor fornødent gjøres skal Flodmaal anbringes ved deslige Anlæg. Broer og Vandhækker skulle indrettes saaledes, at de ikke hindre Vandets frie Løb.

7.

For at fremme Vandingsanlæg — dog at det kan ske uden at fornærme andre Interesser — maa man foretage de fornødne Opdæmninger o. dsl., endog paa Andres Grund, dog imod derfor at give fuld Erstatning. Til slige Anlæg som og for at befordre eller rette en Strøms Løb, kan tvungen Expropriation efter Patent 28de October og Forordning 20de November 1811 finde Sted, naar Agerdyrkingen derved kan fremmes i videre Udstrækning.

8.

Regulering og Tilsyn med Vandafledning og Vandingsanlæg, saavel som Afgjørelsen af hidhenhørende Trætter henføre under det administrative Polities Birketreds, hvorimod deraf opstaaende Retstrætter afgjøres af Domstolene.

9.

I Amts- og landstabelige Districter leder „Oberbeamter“ Landvæsenet, afgjør Stridigheder, og lader Tilsynet føre af en Commission, bestaaende af Huusfogeden med to Synsmænd, udnævnte for hvert Sogn. I Tilfælde af Uenighed søger denne Commission at mægde Forlig; lykkes dette ikke, afgjør „Oberbeamter“ Sagen i Henhold til Commissionens Protocol og de Undersøgelser han mulig selv maatte have fundet fornødent at anstille.

10.

For Vandløbene forfattes, om nødvendigt, Regulativer; de synes aarligt af Commissionen paa en bestemt Dag; Protocolen over Synet indsendes til „Oberbeamter“, der for forsømt Oprensning og Vedligeholdelse, som ikke inden en vis given Frist er afhjulpen, kan paalægge en Mulct af indtil 10 Rd. R. M., som i Gjentagelsestilfælde kan fordobles.

11—12.

Bestemmelser for hvorledes forholdes, naar Sagerne angaae Byer, Kloster- og Gods-Districter eller Gods-Dyrigheder.

13.

Vedkommer Sagen flere Districter, og disses Dyrigheder ikke kunne blive enige om dens Ordning, indmeldes den til Ministeren for Holsteen og Lauenborg, som afgjør den, efter at have ladet anstille Undersøgelser af kyndige Folk. Bille mere omfattende Arbejder blive nødvendige, udsteder Ministeriet Regulativer og udnævner Commissioner til at overholde disse.

14.

Den, der formener sig fornærmet ved en administrativ Dyrigheds Kjendelse eller Anordning i ovennævnte Sager, har at „gribe Recurs“ til Ministeriet inden 10 Dage, af hvilken „Recurs“ inden 3 Uger skal „doceres Prosequering“. Ellers bringes Decretet til Udførelse.

15.

Ministeriet for Holsteen og Lauenborg er bemyndiget til: endelig at afgjøre hidhørende Trætter, udnævne bestandige eller temporaire Commissioner, som regulere og føre Tilsyn med Vandløb, der vedkomme større Districter — udfærdige specielle Anordninger og Regulativer, — samt paalægge og lade inddrive Mulcter til et Maximum af 100 Rd. R. M.

16.

Omfostringerne ved foreløbige tekniske Undersøgelser af større og vidtløftigere Vandløb, til Planen for deres Ordning samt til Forhandlinger med tilstødende Autoriteter blive i Amtsdistricterne at udrede af „Amtsanlagekasse“, i de klosterlige og Godsdistricterne af „Dyrighed“, dog mod senere at fordeles paa de i Sagen Interesserede. Paa samme Maade blive Omfostringerne ved de aarlige Syn i Amtene at udrede af „Amtsanlagekasse“, hvorimod der med Hensyn til Istandsættelser og Bedligholdsarbejder — hvor intet Andet lovligt er bestemt — forholdes efter § 3 og 4. Udredelsen af Omfostringer i

Anledning af Stridigheder mellem Private angaaende Vandløbs-
sager afgjøres efter Øvrighedens Bestemmelse.

17.

„Øvrigheden“ kunne ikke fordre Gebyrer i Vandløbsan-
liggender, men kun beregne sig Godtgjørelse for havt Udlæg i
Anledning af Udfærdigelser og Erpebitioner, samt foretagne
Undersøgelser og Forhandlinger udenfor dens Bopæl. Ved
Synsforretningerne ydes til Hunsfogeden 2 Rd. R. M. og
hver af de to Synsmænd 1 Rd. i Diæter, samt fri Befordring.
